

กระทรวงวัฒนธรรม
Ministry of Culture

ส้ายิกโกน เสน่ห์ไทยเพิ่มมูลค่าธุรกิจ

กระทรวงวัฒนธรรม
Ministry of Culture

สัไทยโทน เสน่ห์ไทยเพิ่มมูลค่าธุรกิจ

สารรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม วีระ โรจน์พจนรัตน์

เนื่องในพิธีเปิดนิทรรศการ “สีไทยโทน : เสน่ห์ไทยเพิ่มมูลค่าธุรกิจ”
วันที่ 15 ตุลาคม 2558 ณ HOF ART Space
ในโครงการ W District กรุงเทพฯ

นิทรรศการ “สีไทยโทน : เสน่ห์ไทยเพิ่มมูลค่าธุรกิจ” นับเป็นกิจกรรมลำดับที่สองของศูนย์บันดาลไทย หน่วยงานใหม่ในกระทรวงวัฒนธรรม ที่มีการเปิดตัวและเริ่มขับเคลื่อนงานเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม ศกนี้

การดำเนินงานด้านวัฒนธรรมของชาตินั้นเริ่มมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2483 ซึ่งเป็นช่วงต้นสงครามโลกครั้งที่สอง ภารกิจการทำงานจึงปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์โลกและสถานการณ์การเมืองในประเทศ จนกระทั่งปี พ.ศ. 2545 จึงได้สถาปนาขึ้นเป็นกระทรวงวัฒนธรรม

ในทศวรรษแรก (พ.ศ. 2545-2555) กระทรวงวัฒนธรรมเน้นภารกิจด้านสังคมที่ครอบคลุมงานด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม แต่เมื่อสังคมเปลี่ยนไปตามยุคโลกาภิวัตน์ กระทรวงจำเป็นต้องปรับบทบาทเพื่อร่วมเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับประเทศ ในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2556-2566) ยุทธศาสตร์ของกระทรวงจึงมุ่งสู่การทำงานด้าน “สังคมเชิงเศรษฐกิจ” โดยเป็นหน่วยงาน “ต้นน้ำ” ในการทำหน้าที่รวบรวมและสังเคราะห์มรดกอารยธรรมที่ตกหลีกมายาวนานในแผ่นดินไทย เป็นคุณค่าที่ควรนำมาใช้ประโยชน์ด้วยความเข้าใจเพื่อให้เกิดการต่อยอด เกิดการสร้างนวัตกรรม มีการส่งต่อคุณค่าใหม่ให้แก่สังคม และเป็นต้นทุนในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์เพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

เพื่อการก้าวไปสู่ภารกิจดังกล่าว กระทรวงวัฒนธรรมจึงได้จัดตั้ง “ศูนย์บันดาลไทย” ขึ้นมาทำหน้าที่บริหาร “ทุนวัฒนธรรม” เพื่อส่งต่อให้แก่หน่วยงานกลางน้ำและปลายน้ำ รวมทั้งเชื่อมโยงเครือข่ายจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนจากภูมิภาคต่างๆ เพื่อให้เกิดการวิเคราะห์ “เสน่ห์ไทย” ในการนำไปใช้ประโยชน์อย่างร่วมสมัย

การฟื้นคุณค่าสีไทยผ่านการศึกษาต่างๆ ในวันนี้ เป็นการส่งเสริมให้เกิดการสร้างอัตลักษณ์งานออกแบบไทยเพื่อเพิ่มมูลค่าทางธุรกิจ และในอนาคต อาจต่อยอดเป็นงานสร้างสรรค์ที่เสริมพลังให้กับประชาคมอาเซียน เนื่องด้วย “วัฒนธรรม” ก็คือหนึ่งในสามเสาหลักสำคัญของประชาคมนี้

ขอขอบคุณทุกฝ่ายที่ได้ร่วมกันฟื้นความรู้เรื่องสีไทย ซึ่งเป็นก้าวสำคัญในการสร้างความมั่นใจและเป็นแรงบันดาลใจว่า “เสน่ห์ไทย” นั้น สามารถเพิ่มมูลค่าธุรกิจได้แท้จริง

สารปลัดกระทรวงวัฒนธรรม ศ.ดร.อภิสิทธิ์ โพษานนท์

เนื่องในพิธีเปิดนิทรรศการ “สีไทยโทน : เส้นห้ไทยเพิ่มมูลค่าธุรกิจ”
วันที่ 15 ตุลาคม 2558 ณ HOF ART Space
ในโครงการ W District กรุงเทพฯ

“สี” เป็นองค์ประกอบสำคัญต่อการสร้างสรรค์ศิลปะและงานออกแบบ นิทรรศการ “สีไทยโทน: เสน่ห์ไทยเพิ่มมูลค่าธุรกิจ” ภายใต้ศูนย์บัณฑิตไทย โดยกระทรวงวัฒนธรรม จัดขึ้นเพื่อฟื้นฟูเสน่ห์สีไทยให้สังคมได้ตระหนักถึงความล้ำค่าของมรดกวัฒนธรรม และส่งต่อคุณค่านี้ให้แก่คนรุ่นใหม่

ชุดความรู้ในหนังสือเล่มนี้ เป็นผลจากการค้นคว้าวิจัยที่ทำให้เราตระหนักถึงรากเหง้าความเป็นมาของ “สีไทย” ที่มีมายาวนาน โดยใช้อุปกรณ์ระบบดิจิทัลในการเทียบกับสิ่งานจิตรกรรมไทยโบราณ ที่ย้อนกลับไปถึงสมัยกรุงศรีอยุธยา ยุคที่ยังไม่มีสีสำเร็จรูปจากต่างประเทศเข้ามา งานวิจัยยังพบว่า “สีไทยโทน” เป็นกลุ่มสีเดียวกับ “อาเซียนโทน” ด้วยเหตุที่ชาติอุตสาหกรรมของเรานี้ ต่างสืบวัฒนธรรมสายเดียวกัน

ศูนย์บัณฑิตไทยเน้นการ “บริหารเสน่ห์ไทย” ผ่านกรณีศึกษาที่เป็นรูปธรรม เพื่อก่อให้เกิดการส่งต่อคุณค่าใหม่ให้สังคม ทั้งด้านการรับรู้ การชื่นชม และเพื่อการเพิ่มมูลค่าธุรกิจ เป็นการส่งเสริมให้เกิดการสร้างอัตลักษณ์ไทยในงานศิลปะ การผลิตสินค้า และการบริการ ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ในทศวรรษที่สองของกระทรวงวัฒนธรรม ที่มีเป้าหมายก้าวไปสู่การเป็นกระทรวงต้นน้ำชั้นเลิศ

การสร้างอัตลักษณ์เป็นกระบวนการหนึ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ การนำต้นทุนทางวัฒนธรรมมาใช้ขับเคลื่อน เท้ากับการสร้างสรรค์งานอย่างมีทิศทาง การฟื้นฟูความรู้ “เสน่ห์สีไทย” ในวันนี้ โดยนำเสนอผ่านกรณีศึกษาต่างๆ ทั้งด้านผลิตภัณฑ์ การบริการ และงานโฆษณา จะนำไปสู่การต่อยอดและขยายผลไปสู่ธุรกิจอื่นๆ อาทิ การออกแบบแฟชั่น งานออกแบบตกแต่งภายใน และงานบริการเพื่อการท่องเที่ยว เป็นต้น

ความรู้เรื่องสีไทยในวันนี้ จึงเป็นเพียง “จุดเริ่มต้น” ของการฟื้นฟูเสน่ห์ไทยที่มีอยู่ทุกหนแห่งในแผ่นดินแห่งพหุวัฒนธรรมนี้ เพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและส่งผลอย่างเป็นรูปธรรม อันเป็นภารกิจของศูนย์บัณฑิตไทย

“สีไทยโทน” เสน่ห์ไทยเพิ่มมูลค่าธุรกิจ

โดย ศูนย์บัณฑิตไทย กระทรวงวัฒนธรรม

www.bundanthai.com

ที่ปรึกษา

วีระ โรจน์พจนรัตน์

ศ.ดร.อภิวัฒน์ โพษยานนท์

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม

ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม

ออกแบบผลงานกรณีศึกษา และ Key Visual งานนิทรรศการ

ไฟโรจน์ พิทยเมธี

เนื้อหาองค์ความรู้สีไทยและเฉดสีไทยโทน

เรียบเรียงจากงานวิจัยโดยอาจารย์ไฟโรจน์ พิทยเมธี

- การวิเคราะห์องค์ประกอบการออกแบบเลขชนศิลป์ที่แสดงเอกลักษณ์ไทย, วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2551
- การสร้างประสบการณ์สุนทรีย์จากสีไทย, วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2556

บรรณาธิการ

พรวิไล คาร์รี

มีเดียมีเดีย

ณัฏพาล ศรีโหระ อาณาภาพ อดุลย์เดช

ประสานงานโครงการ

ชื่นจิตร แยมชุ่ม อูราณี ทับทอง ภัทรภร ลิ้มรัตนมงคล พิมพ์อร จันทรศิริวัฒนา
ภิญญ์ภัสสร ลิ้มรัตนธนากุล ชนาธิป เหล่าวัฒนากุล

ออกแบบรูปเล่ม

ธีรพงษ์ ดงจันทร์ ณัฐปราง พิทยครรชิต

ขอขอบคุณ

HOF ART Space ในโครงการ W District

บริษัท ทีโอเอ เพนท์ (ประเทศไทย) จำกัด

Artistic Acrylic Colour

บริษัท จุลไหมไทย จำกัด

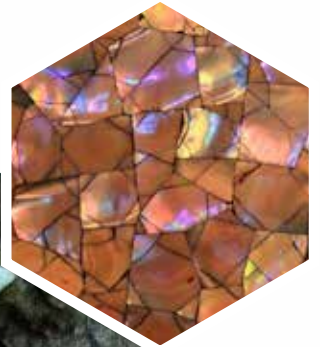
Clay Shop

จัดทำโดย กระทรวงวัฒนธรรม

666 ถนนบรมราชชนนี แขวงบางบำหรุ เขตบางพลัด กรุงเทพฯ 10700

โทร. 0-2422-8851-8 Call Center 1765

พิมพ์ครั้งแรก : ตุลาคม 2558 จำนวน 2,000 เล่ม

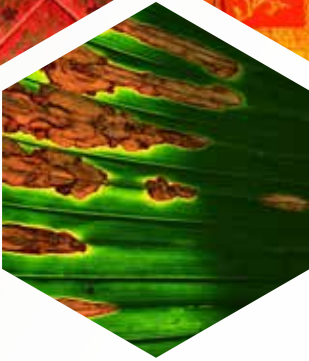

คำนำ

ชนเผ่าใช้สีทาตามร่างกายเพื่อกระตุ้นให้เกิดความฮึกเหิม ตามผาผนังถ้ำหรือหน้าผา พบภาพเขียนสีก่อนประวัติศาสตร์ ภาพคนเดินเผ่าเก่าแก่มีร่องรอยการใช้เชือกขุดสีทาปากคาตเพื่อให้เกิดเป็นลวดลาย เหล่านี้ล้วนพิสูจน์ว่า มนุษย์รู้จักการใช้สีมาตั้งแต่ครั้งบรรพกาล และเข้าใจอิทธิพลของ “สี” ที่มีต่อการแสดงความรู้สึก

ทุกชนชาติรู้จักใช้สีเป็นองค์ประกอบหนึ่งในงานทัศนศิลป์ สีไทยเองก็มีรากเหง้าที่มีหลักฐานสืบค้นย้อนหลังไปได้อย่างน้อยในยุคกรุงศรีอยุธยา (พ.ศ. 1893-2310) อาณาจักรที่ได้ชื่อว่ารุ่งเรืองและมั่งคั่งที่สุดในสุวรรณภูมิในขณะนั้น งานศึกษาวิจัยเรื่องสีไทยที่เป็นองค์ความรู้ในหนังสือเล่มนี้ (และในนิทรรศการ) เรียบเรียงจากงานวิจัยสองเรื่องของอาจารย์ไพโรจน์ พิทยเมธี คือ (1) การวิเคราะห์องค์ประกอบการออกแบบเลขศิลป์ที่แสดงเอกลักษณ์ไทย, วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2551 และ (2) การสร้างประสบการณ์สุนทรียะจากสีไทย, วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2556 โดยในการเทียบสีจากงานจิตรกรรมผาผนังในโบสถ์เก่าแก่ใช้อุปกรณ์ดิจิทัลที่เรียกว่า คัลเลอร์แคปซัวร์ (Colour CAPSURE) ของบริษัทแพนโทน เพื่ออ่านค่าสีบนภาพเขียน แล้วนำมาเทียบกับหนังสือที่ระบุค่าสีของแพนโทน เพื่อให้ได้รหัสค่า C M Y K ในการผสมสีสมัยใหม่ จากนั้นย้อนค้นไปค้นคว้าตำราต่างๆ ที่พูดถึงชื่อสีไทย ความหมายตลอดจนวัสดุปรุงสีไทย

ความสะดวกในการใช้สีสำเร็จรูป ทำให้สีไทยหายไปจากชีวิตประจำวัน แม้คนส่วนใหญ่ยังคุ้นกับชื่อเรียก แต่ไม่ชัดเจนว่าสีที่ชื่อดังกล่าวเป็นอย่างไรแน่ จึงไม่สามารถนำมาใช้งาน สีไทยจึงมีใช้กันอยู่ในวงแคบๆ ของกลุ่มครุช่างบางส่วน

หนังสือ “สีไทยโทน” เสน่ห์ไทยเพิ่มมูลค่าธุรกิจ เป็นหนึ่งในชุดความรู้เพื่อนิทรรศการที่มีชื่อเดียวกัน ดำเนินงานโดยศูนย์บันดาลไทย เพื่อให้สอดคล้องกับภารกิจในการส่งเสริมสนับสนุน และให้บริการคำแนะนำ เพื่อให้เกิดการใช้ทุนวัฒนธรรมในการเพิ่มมูลค่าของธุรกิจ

การฟื้นฟูคุณค่าสีไทย โดยการพัฒนาให้เป็นเทรนด์ “ไทยโทน” ผ่านกรณีศึกษาต่างๆ ในนิทรรศการนี้ นอกจากจะเป็นการสร้างอัตลักษณ์ให้กับงานออกแบบไทยแล้ว ยังสามารถต่อยอดเป็นงานสร้างสรรค์ในประชาคมอาเซียนด้วย เพราะพื้นฐานวัฒนธรรมที่มาจากรากเดียวกัน ทำให้โทนสีของชาวอาเซียนมีความคล้ายคลึงกัน จะแตกต่างกันก็เพียงความหมายของสีที่บรรพบุรุษแต่ละชาติได้สรรค์สร้างไว้ให้

ศูนย์บันดาลไทยหวังว่าหนังสือเล่มนี้ จะเป็นสื่อในการส่งต่อ “คุณค่าใหม่” นี้ให้สังคมได้ร่วมภาคภูมิใจ นอกเหนือจากมูลค่าในการพัฒนาเศรษฐกิจ

ศูนย์บันดาลไทย
กระทรวงวัฒนธรรม, 2558

นิทรรศการ “สีไทยโทน” เสน่ห์ไทยเพิ่มมูลค่าธุรกิจ

14 ตุลาคม-3 พฤศจิกายน 2558 ณ HOF ART Space

ในโครงการ W District ระหว่างสุขุมวิท 69-71

สารบัญ

• ศูนย์บันดาลไทย	12
• จาก “สีไทยโทน” ถึง Tropical Colour	16
• องค์ความรู้สีไทย	20
• การแบ่งหมู่สีไทย	24
• วัสดุปรุงสีไทย	30
• ชื่อสีไทยและคำสีไทยโทน	34
• การผสมสีไทยโทน	42
• เสน่ห์สีไทยโทน เพิ่มมูลค่าธุรกิจ	44
• ศิลปิน ครูช่าง และนักวิชาการที่ศึกษาเรื่องสีไทย	60
• ค้นคว้าความรู้เรื่อง “สีไทย” จากเอกสารต่างๆ	61

24 มงกุฏ

วรรณคดี “รามเกียรติ์” ที่ล้นเกล้ารัชกาลที่ 1 ทรงพระราชนิพนธ์นั้น กล่าวถึงตัวละครที่เป็นลิงหรือเสนาวานร อันเป็นทหารเอกของพระราม มีด้วยกันทั้งหมด 18 ตน เรียกว่า 18 มงกุฏ แต่ละตนมี “สีกาย” ต่างกัน สีจึงเป็นตัวบ่งบอกว่าวานรที่หน้าตาเหมือนกันนั้น มีชื่อใดบ้าง

นิทรรศการ “สีไทยโทน : เสน่ห์ไทยเพิ่มมูลค่าธุรกิจ” นำแนวคิด 18 มงกุฎมาใช้ในการออกแบบ เพื่อให้งานสีไทยมีกราฟิกที่สนุกสนาน ไม่เบื่อ โดยเรียกเป็น “24 มงกุฎ” ตามเทรนด์สีไทยโทนที่ใช้ในนิทรรศการนี้ และโดดเด่นอยู่ในหน้าหนังสือเล่มนี้

คำว่า **ลิลิแปดมงกุฎ** ที่เป็นสำนวนเปรียบคนไม่ดีนั้น ขุนวิจิตรมาตรา (สง่า กาญจนาคพันธุ์ : 7 กรกฎาคม 2440 - 2 กรกฎาคม 2523) อธิบายว่า ในสมัยรัชกาลที่ 6 มีนักเลงการพนันที่ขึ้นชื่อพวกหนึ่ง ถือกันว่าเป็นนักการพนันชั้นยอด พวกนี้สักตรามงกุฎ ฉะนั้นเมื่อใครเป็นนักเลงการพนันใหญ่ ชาวบ้านก็เลยเรียกว่า “ลิลิแปดมงกุฎ” เหมือนอย่างวานรในเรื่องรามเกียรติ์ ต่อมา ความหมายนี้จึงเพี้ยนหมายถึงคนไม่ดี คนที่ประพฤติตนไปในทางเสื่อมเสียทุจริตด้านอื่นๆ

ศูนย์บันดาลไทย (The Center of Thai Inspiration)

วัฒนธรรมไทย เป็นมรดกที่สั่งสมและสืบทอดกันมาอย่างยาวนาน อันแสดงถึงเอกลักษณ์ของประเทศได้เป็นอย่างดี วัฒนธรรมไทยนั้นมาจาก 2 ส่วนสำคัญ คือ สันทรัพย์ทางด้านวัตถุ เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ และส่วนที่สองคือ สันทรัพย์ทางด้านวัฒนธรรม เช่น ประเพณี ศิลปะการแสดง อาหาร ผ้า เป็นต้น

กระทรวงวัฒนธรรม ในฐานะหน่วยงานที่มีพันธกิจโดยตรงกับยุทธศาสตร์การนำมิติทางวัฒนธรรมมาเพิ่มคุณค่าและมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคม ส่งเสริมอุตสาหกรรมทางวัฒนธรรม จึงได้ดำเนินโครงการจัดตั้ง **“ศูนย์บันดาลไทย”** เพื่อเป็นศูนย์กลางในการให้บริการและให้คำแนะนำสำหรับการพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรมวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ บริหารจัดการเสน่ห์ทางวัฒนธรรม (ทุนทางวัฒนธรรม) อีกทั้งยังเป็นแหล่งที่จะสร้างแรงบันดาลใจในการนำมิติและทุนทางวัฒนธรรมมาเพิ่มคุณค่าและมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและสังคม ส่งเสริมอุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์ โดยศูนย์ดังกล่าวจะเป็นแหล่งสารพัดประโยชน์รวบรวมข้อมูลทุนทางวัฒนธรรมจากแหล่งอารยธรรมและที่เป็นเอกลักษณ์อันโดดเด่นของแต่ละเส้นทางมรดกวัฒนธรรม ภูมิปัญญาและทุนทางวัฒนธรรมจากทั่วประเทศ ทั้งแบบดั้งเดิม ร่วมสมัย และสมัยใหม่ตามเส้นทางอารยธรรม **“๙ เส้นทาง ๘ วิถี”**

๙ เส้นทาง ๘ วิถี “ทุนวัฒนธรรมไทย”

“๘ วิถีวัฒนธรรม” จำแนกดังนี้ 1.อาหาร 2.การแต่งกาย 3.ที่อยู่อาศัย 4.ประเพณี 5.ภาษา 6.อาชีพ 7.ความเชื่อ 8.ศิลปะพื้นถิ่น ส่วน **“๙ เส้นทางมรดกวัฒนธรรมไทย”** ประกอบด้วย 1.วัฒนธรรมบ้านเชียง

(Ban Chiang Cultural Heritage) 2.วัฒนธรรมทวารวดี (Dvaravati Cultural Heritage) 3.วัฒนธรรมศรีโคตรบูรณ-ล้านช้าง (Sri Kotrabun-Lan Chang Cultural Heritage) 4.วัฒนธรรมลพบุรี (Lopburi Cultural Heritage) 5.วัฒนธรรมศรีวิชัย (Srivijaya Cultural Heritage) 6.วัฒนธรรมล้านนา (Lanna Cultural Heritage) 7. วัฒนธรรมสุโขทัย (Sukhothai Cultural Heritage) 8.วัฒนธรรมอยุธยา (Ayutthaya Cultural Heritage) 9. วัฒนธรรมธนบุรี-รัตนโกสินทร์ (Thonburi-Ratanakosin Cultural Heritage)

ศูนย์บันดาลไทย ตั้งอยู่ในหอศิลปร่วมสมัยราชดำเนิน ภายในศูนย์ประกอบด้วยนิทรรศการถาวร นิทรรศการหมุนเวียน และห้องสมุด รวมทั้ง e-library ผ่าน www.bundanthai.com ที่สังเคราะห์ทุนวัฒนธรรมในเรื่องต่างๆ ให้สะท้อนออกมาเป็น **“เสน่ห์ไทย”** เพื่อนำมาใช้เพิ่มมูลค่าทางธุรกิจ

Becoming “Inspire By Thai”

At present, culture has a key role in economic, industrial and tourism systems due to the complex and competitive world market which is constantly changing in all regions such as EU, BRIC, ASEAN, etc. As a result, countries have been trying to find their uniqueness as a selling point to generate income to their countries. Culture is a significant tool that has been used by many countries to differentiate and enhance their products. Thailand is very rich in its cultural resources and diversity (or cultural fund) which can substantially contribute to various industries an economy of the country.

In order to achieve such outcome, the Ministry of Culture has expedited the process to change its role and structure from a social ministry into half social half economic ministry by combining 3 following dimensions:

1. Culture Fund Utilisation Management
2. Community Economy Support Based on Local Culture
3. Effective Amendment of Structure an Management System of Governmental Sector and Personnel

To achieve the goal of combining these 3 dimensions together with the Ministry of Culture’s strategy in bringing out the best Thailand’s cultural fund to create social and economic values, the Ministry has implemented “**The Center of Thai Inspiration**” a project which serves as a service and consulting centre for creative industry entrepreneurship and cultural fund management. Just like its name, “**The Center of Thai Inspiration**” is aimed to inspire people to use cultural fund to add and create economic and social values as well as to promote creative cultural industry among entrepreneurs, scholars, educators, students and those interested in finding out more information about the project.

Its main objective is to gather all information there is about cultural fund to make the place a useful database of cultural fund that can be used for development of creative cultural industry.

แนวคิดของการออกแบบตราสัญลักษณ์ศูนย์บันดาลไทย

ย่อมุมไม้สิบสอง เอกลักษณ์ที่ปรากฏในงานสถาปัตยกรรมสมัยอยุธยา เพื่อสื่อถึงความเคลื่อนไหวการกระเพื่อมของหยดน้ำที่ตกกระทบน้ำแล้วแผ่กระจาย เปรียบเสมือนการเผยแพร่ และสร้างมูลค่าจากศิลปวัฒนธรรมไทยให้แผ่กว้างออกไปไม่มีที่สิ้นสุด

สีแดงชาด สีไทยโทนที่พบมากที่สุดในงานจิตรกรรมไทย สื่อถึงสิมรพยาาศของสวรรค์ เป็นโลกทิพย์ตามความเชื่อของไทย

นก จากลายรดน้ำของตู้พระธรรมวัดเชิงหวาย ที่เป็นที่สุดของลวดลายศิลปะไทยที่ทุกคนยอมรับ สื่อถึงความคิดสร้างสรรค์ที่ไม่เคยหยุดนิ่งและเป็นอิสระเหมือนกับนก

จาก “สีไทยโทน” ถึง Tropical Colour

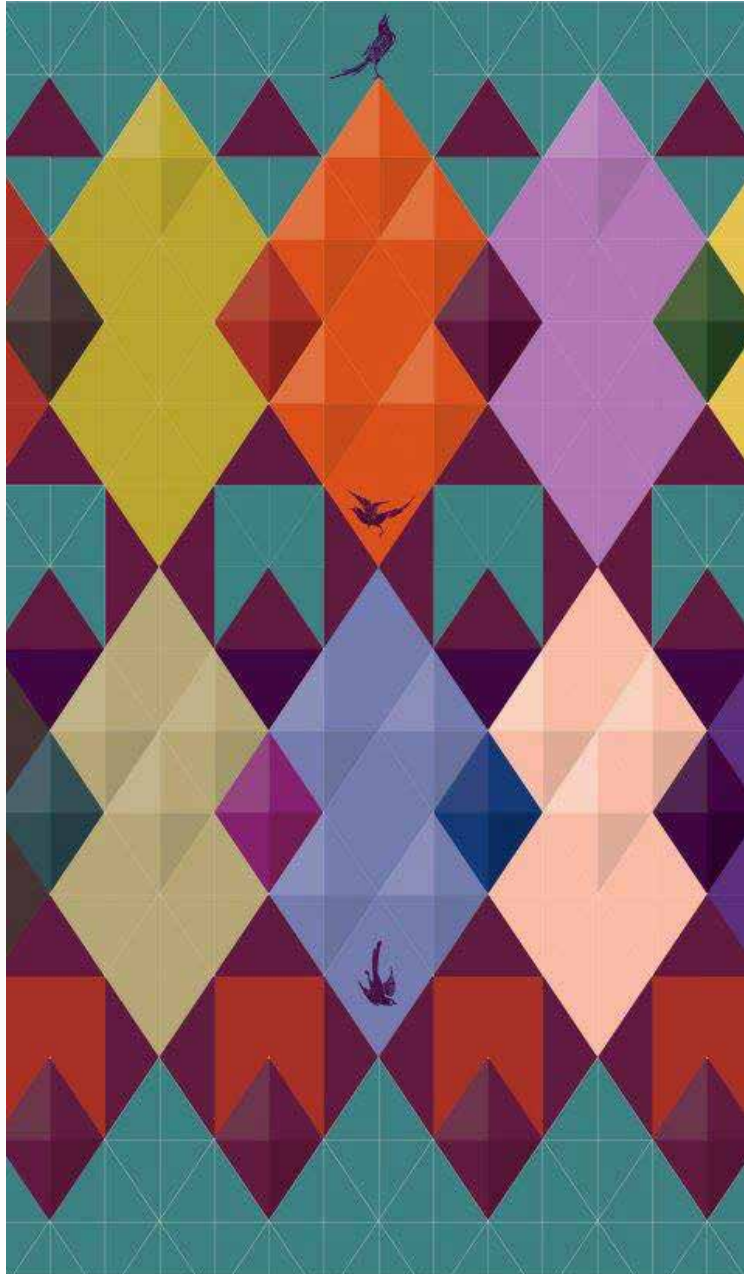
โลกย่อเล็กลงเพราะการเทคโนโลยีการสื่อสาร ทั้งสร้างกระแสหลักการบริโภคอันเชี่ยวกราก แม้แตกต่างกันด้วยเชื้อชาติหรือภาษา ทว่าทุกวันนี้หนุ่มสาวก็มีลักษณะเสื้อผ้า-หน้า-ผม ที่ดูผาดๆ คล้ายจะเป็นชาติเดียวกัน อาหารการกินก็ประหนึ่งผลิติดอกมาจากครัวเดียวกัน

การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนเป็นแรงกระตุ้นหนึ่งที่ทำให้สังคมในประเทศสมาชิกแห่งประชาชาตินี้เกิดความตื่นตัว เพื่อนบ้านทั้งสิบประเทศต่างตระหนักถึงการรวมพลังเพื่อร่วมก้าวสู่เวทีโลกอย่างเข้มแข็ง แต่ละประเทศจำเป็นต้องพัฒนาตนเอง ไม่ให้อยู่รั้งท้าย ขณะเดียวกันก็ต้องรักษาคุณค่า “อัตลักษณ์” ของตนเองไว้ โดยสามารถสะท้อนผ่านงานศิลปะ งานออกแบบ และงานสร้างสรรค์ต่างๆ

การใช้อัตลักษณ์เป็นวิธีการหนึ่งในการ “สร้างแบรนด์” ของประเทศชาติที่ประสบความสำเร็จในการสร้างแบรนด์ของประเทศที่ทั่วโลกยอมรับ ล้วนนำมรดกอารยธรรมมาเป็นต้นทุนในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ธุรกิจ การใช้ต้นทุนทางวัฒนธรรมมาสร้างเสน่ห์ให้แก่ธุรกิจเป็นแนวโน้มเชิงบวก แต่ในบ้านเรา ต้นทุนหลายอย่างกำลังหดหาย เช่นเดียวกับเรื่องสีไทย ซึ่งเป็นมรดกวัฒนธรรมที่ยังรักษามายืนยาว สืบค้นกลับไปได้ถึงยุคกรุงศรีอยุธยา ทั้งเฉดสีนบร้อยที่เหมาะสมกับการใช้งานทั้งด้านศิลปะ งานออกแบบ งานพัสดุราภรณ์ และชื่อเรียกสีอันไพเราะที่ล้วนมีความหมายเชิงวรรณศิลป์

ทุกวันนี้มีนักวิชาการ ศิลปิน ครูช่าง จำนวนไม่มากที่ศึกษาเรื่องสีไทย วิธีการปรุงสีไทยตามสูตรโบราณ ส่วนมากเป็นการปรุงสีเพื่อใช้ในงานจิตรกรรมไทย เช่น งานจิตรกรรมฝาผนัง การทำทิวโชน และการย้อมผ้า

การนำสีไทยไปใช้ในงานออกแบบทุกแขนง จะต้องมีการเทียบเฉดสีให้ตรงกับคู่มือ เพื่อเลียนแบบเฉดสีให้ใกล้เคียงมากที่สุด โดยบุคคลิกลักษณะโดยรวมของสีไทยโทนจะมีความนุ่มนวล มีกลิ่นอายแบบตะวันออก และมีอารมณ์ที่หลากหลาย (ขึ้นอยู่กับปริมาณการใช้สีและการจับคู่สี)

ความกลมกล่อมของสีไทยที่วางอยู่ด้วยกันอย่างเหมาะสม

ไยต้องพื้นสีไทย ในเมื่อทุกวันนี้ก็มีสีสำเร็จรูปใช้กันดาษดื่นจนแสนจะคุ้นเคยแล้ว ในงานกราฟิก นักออกแบบก็ชินกับการใช้สีแพนโทน

สีไทยแตกต่างจากสีสำเร็จรูปทั่วไปอย่างไร

อรรถธิบาย 4 ข้อนี้ อาจช่วยให้เกิดการมองสีไทยด้วยความเข้าใจขึ้น

- **สีไทยมีรากฐานจากความคิดสร้างสรรค์** เช่น การใช้สีแดงชาด เพื่อแสดงถึงความศักดิ์สิทธิ์ แสดงบรรยากาศของสวรรค์ เพราะสีแดงหมายถึง สีแห่งสวรรค์ จึงมักใช้ในโบสถ์ โดยเฉพาะเป็นฉากหลังพระพุทธรูปที่มีสีทอง เป็นการขับให้องค์พระดูเด่น สง่างาม

- **ความงามของวัสดุสีไทย** เพราะสีไทยปรุงจากวัสดุธรรมชาติ ทั้งเปลือกไม้ แร่ธาตุ พืช

- **ความงามเฉดสีไทยที่มีบุคลิกที่แตกต่าง** ไม่ว่าจะเป็นเฉดสีตัดกันมาก แต่ไหนมาผสมกัน ก็ยังกลมกล่อมลงตัว มีทั้งลักษณะพาสเทล (นุ่มนวล เหมือนมีฝุ่นแป้งผสม) และความสดฉ่ำ

- **ความงามด้านวรรณศิลป์** จากชื่อเรียกสีไทย ที่มีความหมายที่ดี ส่วนใหญ่เป็นชื่อที่มาจากธรรมชาติ

สีไทยยังทำให้ผู้ชมผลงานเกิดความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาของแผ่นดิน ผ่านงานออกแบบที่เปี่ยมด้วยคุณค่า จาก “ไทยโทน” ในก้าวแรกวันนี้ที่พัฒนาผ่านกรณีศึกษาต่างๆ สามารถต่อยอดไปสู่งานออกแบบแขนงอื่นๆ เช่น งานออกแบบแพคเกจที่เราอ้างอิงจากเทรนด์ในโลกตะวันตกที่มี 4 ฤดูกาล (ฤดูใบไม้ผลิ ฤดูร้อน ฤดูใบไม้ร่วง และฤดูหนาว) แต่อาเซียนนั้นอยู่ในเขตเมืองร้อน หรือทรอปิคอล (tropical region) เรามี 3 ฤดูกาล คือฤดูร้อน ฝน และฤดูหนาว

ที่ไหนๆ ก็มีฤดูร้อน ในเขตทะเลทรายยิ่งร้อนกว่า แต่ร้อนแบบของเรา เป็นแบบไหน หน้าหนาวของเราเป็นอย่างไร

จะดีกว่าไหม หากเราคิดบน “ความเป็นเรา” สร้าง Tropical Colour ที่เป็นอัตลักษณ์ของเรา เจือด้วยโลกาภิวัตน์แต่พอประมาณ

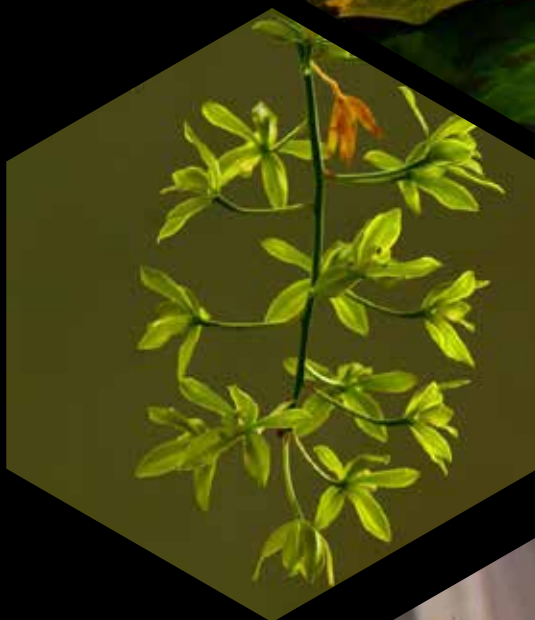
เมื่อนั้น สีไทยโทนก็จะเป็นผู้กำหนดเทรนด์ในระดับภูมิภาค

ผู้สืบสานการปรงสีไทย

ครูช่างที่ยังสืบสานการปรงสีไทยใช้ในการทำงานจนทุกวันนี้ และเป็นที่ยอมรับมากที่สุดในการศิลปะไทย คือ อาจารย์วีระธรรม ตระกูลเงินไทย ผู้ปรงสีใช้ในจิตรกรรมไทยและงานพุทธราภรณ์ โดยค้นคว้าความรู้เรื่องสีไทยมานานกว่า 30 ปี ด้วยความเชื่อว่า “อะไรที่คนโบราณทำได้ เราคนสมัยใหม่ก็ต้องทำได้ และควรจะทำให้ดีกว่าด้วยซ้ำ”*

ปัจจุบัน อาจารย์วีระธรรม เป็นผู้นำในการฟื้นผ้าทอยกทองโบราณในชุมชนในนาม หมู่บ้านทอผ้าไหมยกทอง จันทรอโสภา ต.ท่าสว่าง อ.เมือง จ.สุรินทร์ ท่านเป็นอาจารย์พิเศษสอนการทอผ้ายกทองโบราณให้นักเรียนในโครงการศิลปาชีพ สวนจิตรลดา และเป็นผู้ออกแบบผ้าตัดชุดให้ผู้นำ รวมทั้งผ้าคลุมไหล่สำหรับภริยาผู้นำในชาติเอเปค (APEC 2003) เมื่อประเทศไทยเป็นเจ้าภาพในปี 2546

* จากนิตยสารสารคดี เรื่อง ตามหาสีไทยจากครูช่างโบราณ ถึงงานดีไซเนอร์ไทยๆ ฉบับที่ 350, เมษายน 2557

องค์ความรู้สืไทย

“สื” เป็นองค์ประกอบหลักหนึ่งของงานทัศนศิลป์ มีอิทธิพลอย่างยิ่งในการแสดงอารมณ์ ความรู้สึก ไปจนถึงบุคลิกภาพเฉพาะตน มนุษย์รู้จักนำมาสืมาใช้ในชีวิตประจำวันตั้งแต่บรรพกาล โดยนำมาระบายลงบนสิ่งของ ภาชนะเครื่องใช้ รูปแกะสลัก เพื่อให้สิ่งของดังกล่าวเด่นชัด มีความเหมือนจริงมากขึ้น รวมถึงการใช้สืวาดลงบนผนังถ้ำ หน้าผา ก้อนหิน เพื่อถ่ายทอดเรื่องราวให้รู้สึกถึงพลังอำนาจ การใช้สืทาตามร่างกายเพื่อกระตุ้นให้เกิดความฮึกเหิม หรือใช้สืเป็นสัญลักษณ์ในการถ่ายทอดความหมาย

สมัยเริ่มแรก มนุษย์รู้จักใช้สีเพียงไม่กี่สี โดยค้นพบจากแหล่งต่างๆ ทั้งพืช สัตว์ ดิน และแร่ธาตุนานาชนิด รวมถึงขี้เถ้าเขม่าควันไฟ สีที่พบตามธรรมชาติเหล่านี้ใช้ดู ทา ต่อมาเมื่อมีการย่างเนื้อสัตว์ พบว่า ไขมันที่หยดลงดิน ทำให้ดินมีสีเปลี่ยนไปที่น่าสนใจ สามารถนำมาระบายลงบนวัตถุและติดแน่นทนนาน ไขมันจึงกลายเป็นส่วนผสม ในฐานะสารชนิดหนึ่งที่เป็นส่วนประกอบของสี ทำหน้าที่เกาะติดผิวหน้าของวัสดุที่ทาหรือระบาย นอกจากไขมัน ในเวลาต่อมาก็มีการพัฒนาการด้านส่วนผสมที่มีคุณสมบัติเกาะติดผิวหน้าที่ดีขึ้น ทั้งไขขาว ขี้ผึ้ง (wax) น้ำมันลินสีด (linseed oil) กาว ยางไม้ (Gum Arabic หรือยางไม้จากต้นอคาเซีย) เคซีน (casein หรือตะกอนโปรตีนจากนม) และสารพลาสติกโพลีเมอร์ (polymer) ทำให้เกิดสีชนิดต่างๆ ที่สร้างสรรค์ความงามอย่างไม่มีขีดจำกัด

สีไทยเป็นต้นทุนวัฒนธรรมที่แสดงถึงอัตลักษณ์เฉพาะ ภูมิปัญญาอันทรงคุณค่านี้ทั้งเรื่องของที่มาของ “ชื่อสี” การ “ปรุง” สีจากวัตถุดิบต่างๆ และการ “จับคู่สี” เพื่อให้งานทรงพลัง แสดงความหมาย ซึ่งประการหลังนี้เป็นแบบอย่างหรือสไตล์เฉพาะตัว รวมถึงเทคนิคในการนำไปใช้

สีที่มนุษย์ใช้ทั่วไปได้มาจาก

- สสารที่มีอยู่ตามธรรมชาติจากพืช สัตว์ แร่ธาตุ แล้วนำมาใช้โดยตรง หรือด้วยการสกัด ดัดแปลง
- สสารที่ได้จากการสังเคราะห์และผลิตด้วยกระบวนการทางเคมี เพื่อนำมาใช้สวดกขึ้น เป็นผลิตภัณฑ์ที่เราใช้กันในปัจจุบัน
- แสง พลังงานชนิดเดียวที่ให้สีในรูปของ “รังสี” (ray) ที่มีความเข้มของแสงอยู่ในช่วงที่ตาเห็นได้

องค์ความรู้เรื่องสีไทยเป็นความรู้เฉพาะของครูช่าง การใช้สีไทยปรากฏหลักฐานในงานจิตรกรรมฝาผนังซึ่งส่วนใหญ่นิยมใช้สีฝุ่น เพราะสามารถแสดงรายละเอียดบนผนังได้มาก การคุมโทนสีและการเกลี่ยสีทำได้ง่าย สีฝุ่นทำให้พื้นผิวงานมีความแห้ง ด้าน ยิ่งเมื่อมีการปิดทอง เนื้อทองไม่กระจายไปติดส่วนอื่นๆ แต่สีฝุ่นส่วนมากไม่คงทน เพราะความชื้นจากสภาพดินฟ้าอากาศที่แทรกซึมเข้าสู่ผนังปูน

คำเรียกสีไทยเป็นชื่อเรียกของช่างตั้งแต่สมัยโบราณ แต่หลักฐานการเรียกชื่อสีไทยที่มีการบันทึกไว้ ค่อนข้างหายาก และครูช่างศิลปะไทยที่ “ปรุง” สีตัวเอง มีความรู้เรื่องชื่อเรียก และรู้ค่าสีที่แท้จริงยิ่งหายาก

การเสื่อมขององค์ความรู้สีไทยเริ่มมาอย่างช้าๆ ราวร้อยปีก่อน มีเอกสารของฝรั่งเศสระบุว่า ผง “**ปรัสเซียนบลู**” (Prussian Blue) ซึ่งเป็นสีสังเคราะห์สีน้ำเงินเข้ม เข้ามาถึงเมืองไทยในสมัยรัชกาลที่ 4 ช่างไทยนิยมใช้เขียนงานจิตรกรรมฝาผนังและใช้ย้อมผ้า พอถึงรัชกาลที่ 5 ความนิยมก็เปลี่ยนจากสีปรัสเซียนบลูมาเป็นสีฟ้าสด “**อัลตรามารีน**” (Ultramarine Blue)

ซึ่งสังเคราะห์ขึ้นครั้งแรกในโลกเมื่อปี 2373 แต่ช่างไทยนิยมเรียกว่า “**ครามฝรั่ง**”

เริ่มจากสีน้ำเงินประเดิมนั้นสีสังเคราะห์หนานาสีก็โถมเข้าสู่ตลาด เพราะให้สีสันทัดใสและใช้

งานสะดวกกว่า จนชื่อเรียกสีไทยและการปรุงสี

แทบมลายไปจากวิถีชีวิตของคนไทย ที่ยังเหลืออยู่ก็มักจะเป็นความรู้เฉพาะตัวครูช่าง ซึ่งมักเปิดเผยในหมู่ลูกศิษย์และลูกหลานใกล้ชิดๆ ทุกวันนี้ ยังมีการใช้สีไทยในการทำงานศิลปะแนวอนุรักษ์ ส่วนการนำสีไทยมาใช้ในการออกแบบร่วมสมัยนั้นแทบไม่พบ แม้ชื่อสีไทยบางชื่อยังคงมีการเรียกขานอยู่บ้าง เช่น สีแดงเลือดนก สีน้ำตาลไหม้ สีคราม สีเหลืองจำปา ฯลฯ แต่นับวันก็เหลือน้อยลง ศิลปินและนักออกแบบรุ่นใหม่ไม่คุ้นชื่อเรียกสีไทย ไม่รู้จักโครสีและสัดส่วนการใช้งานเพื่อออกแบบ เพราะขาดแหล่งอ้างอิงที่ชัดเจนและเป็นมาตรฐาน จึงเลือกใช้ระบบสี CMYK ที่เป็นระบบสีตาย (solid color) หรือระบบแพนโทน (Pantone) ซึ่งเป็นชื่อบริษัทที่ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับสีสิ่งพิมพ์ มีการระบุค่าสีและหลักการอ้างอิงเพื่อควบคุมขนาดของเม็ดสกรีนในสภาวะการพิมพ์ จนกลายเป็นความนิยมใช้ในการออกแบบสิ่งพิมพ์ สถาปัตยกรรมและงานออกแบบตกแต่งภายใน ผ้าและสิ่งทอ ผลิตภัณฑ์ และงานหัตถอุตสาหกรรม

อัตลักษณ์บนความเหมือน

หัวโขนเป็นงานช่างไทยที่ยังสืบทอด
จนทุกวันนี้ ทั้งรูปแบบและวัสดุ
ปรุงสีที่สืบทอดจากโบราณ สีสัน
บทบาทในการแยกแยะตัวละคร
ทำให้ผู้ชมรู้ว่า หน้ายักษ์ที่เหมือนกัน
คือใคร หรือหน้าลิงที่เหมือน
กันนั้น ตัวไหนคือหนุมาน

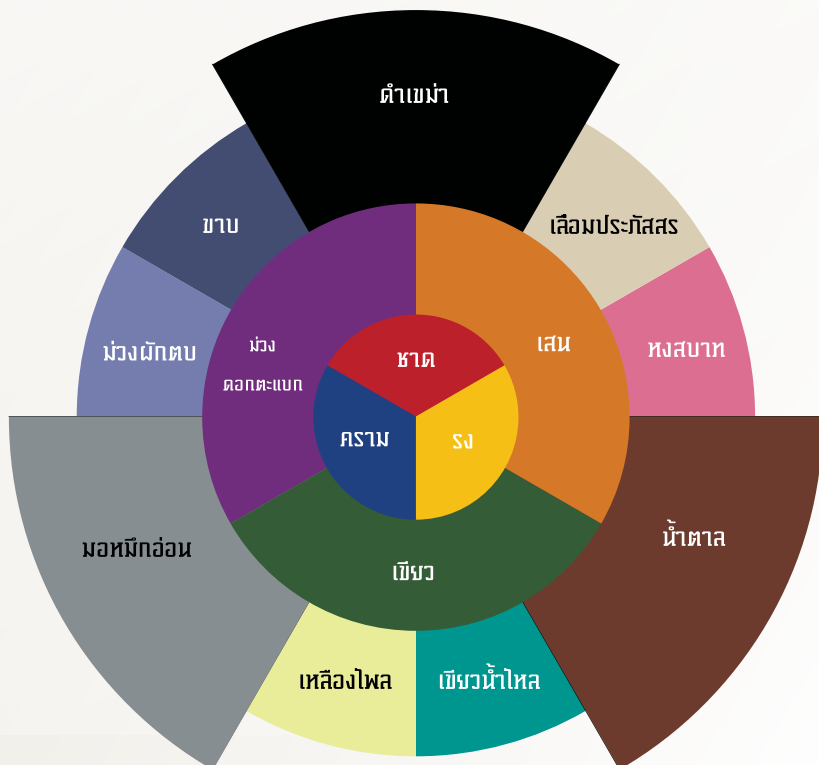

การแบ่งหมู่สีไทย

สีหลักที่ปรากฏใช้ในงานจิตรกรรมไทยสมัยก่อนมีอยู่ 5 หมู่หลัก คือ สีดำ ขาว แดง เหลือง คราม รวมเรียกว่า “**สีเบญจรงค์**” ส่วนสีที่แปลกออกไปก็เกิดจากการผสมสี 5 สีหลักดังกล่าว แดกออกเป็นอีก 5 หมู่สี ได้แก่ สีส้ม สีเขียว สีม่วง สีนํ้าตาล สีทอง

เพื่อความเข้าใจสีไทยในภาพรวม จึงใคร่เรียงลำดับสีทั้งหมดหลักเดิม และสีที่เกิดจากผสมใหม่ในลักษณะกลุ่มโทนสีเดียวกัน

9. หมูสีแดง (Red)

สีแดงถือว่ามีค่าสำคัญที่สุดในงานศิลปกรรมไทย เนื่องจากเป็นหมูสีที่มีการใช้งานมาก และเป็นโครงสร้างสีส่วนรวม ด้วยเชื่อกันว่าสีแดงแทนสัญลักษณ์ความว่างเปล่า เป็นสิบบรรยากาศของสวรรค์ เป็นสีแห่งความศักดิ์สิทธิ์ เช่นเดียวกับประเทศในเอเชียส่วนใหญ่ที่มักจะใช้สีแดงเป็นหลัก ด้วยความเชื่อที่ว่าสีแดงคือสีแห่งรุ่งอรุณ สีแห่งความเป็นมงคล

ในหมูสีแดงมีความแตกต่างจากชื่อที่เรียกตามวัสดุสีที่มาจากธรรมชาติทั้งที่เป็นพืช และแร่ธาตุ ดังตัวอย่างเหล่านี้

สีชาดหรือ สีแดงชาด (vermillion, bright red, crimson) เป็นสีแดงเดียวกับสีชาดก่อน ซึ่งเป็นแร่ธาตุชนิดหนึ่ง เรียกว่าซินนาบาร์ (cinnabar) ใช้เข้ายาแผนโบราณเพื่อรักษาโรคเกี่ยวกับกระดูก สีชาดถือเป็นแม่สีของสีไทย

บันทึกเกี่ยวกับที่มาของชาดยังไม่มีการยืนยันแน่ชัด เพียงแต่มีระบุไว้ 2 อย่าง ข้อมูลหนึ่งบอกว่า ชาดเป็นแร่ธาตุเหมือนก้อนหินที่นำเข้ามาจากจีน ได้แก่ ชาดก่อน ชาดหรรณจีน ชาดจอสแสด ชาดผง และชาดหรรณไทย (สีแดงค่อนข้างเหลือง) ชาดหรรณจีนเป็นสีที่เป็นโลหะหนัก จึงใช้เขียนตัดเส้นบนแผ่นทองคำเปลวได้ดีกว่าชาดชนิดอื่น และได้รับความนิยมใช้ในงานจิตรกรรมไทย

อีกข้อมูลหนึ่งบอกว่า ชาดเป็นสีที่ได้จากพืชชนิดหนึ่ง เรียกว่า “**ต้นชาดหรรณ**” โดยการนำเมล็ดหรือก้าน มาโขลกกละลายนํ้า กรองเอาแต่ตะกอน ใช้ระบายหรือเขียนลวดลายตกแต่งเล็กๆ น้อยๆ ภายหลังมีสีชาดมาจากเมืองจีน ซึ่งทำมาจากพืชชนิดเดียวกันแต่นี้อะเอียดและสีสดกว่า ช่างเขียนจึงหันมานิยมใช้สีชาดจากเมืองจีนกันมาก ใช้ระบายพื้นภาพและตกแต่งลวดลาย ตลอดจนตัดเส้นต่างๆ

สีแดงลิ้นจี่ ชาวตะวันตกเรียกว่า crimson เป็นสีแดงเข้มเหมือนแดงก่ำ ทำมาจากแมลงโคชินิล (Cochineal) เป็นสีสำเร็จมาจากเมืองจีนที่เรียกว่า “**อินจี**” ชาวจีนนิยมใช้ทาปาก เนื้อสีทำเป็นผลึกเล็กๆ ทาเคลือบบนแผ่นกระดาษ เมื่อใช้ก็เอาผลึกมาละลายกับนํ้า

สีดินแดง เป็นสีที่มีคุณลักษณะแดงคล้ำเพราะได้จากดินแดง หรือเกิดจากสนิมแร่เหล็ก (red iron oxide)

สีดินแดงเทศ เป็นสีดินแดงจากอินเดีย (hematite) เนื้อสีค่อนข้างแข็งกว่าดินแดงไทยและสีสดใสมาก และมีใช้น้อย (ตัวอย่างงานสีดินแดงเทศจากอินเดียหาได้ในงานจิตรกรรมในวัดที่สร้างขึ้นต้นกรุงรัตนโกสินทร์ เช่น วัดดุสิตาราม พระที่นั่งพุทธไธสวรรย์ เป็นต้น) นอกจากนี้ยังมีสีดินแดงเทศจากเมืองจีน เนื้อเป็นผงละเอียด เป็นสีที่ช่างไทยยังใช้งานปัจจุบัน

สีหงสบาท เป็นชื่อสีเก่าที่พบหลักฐานเรียกมาตั้งแต่ปี 2397 แปลว่า เท้าของหงส์ เป็นสีไทยในหมูสีแดงออกชมพู เป็นสีขั้นที่สองที่เกิดจากการผสมระหว่างสีลิ้นจี่กับสีขาว เจือสีรงเล็กน้อย โดยเปรียบเทียบกับสีจากเท้าหงส์ หรือหงอนไก่ คือมีสีแดงชมพูอมม่วง สีแดงชมพูอมเหลือง สีแดงเรื่อ

สีชมพู (pink) หรือศรีชมพู เป็นสีเดียวกับหงชาด หรือสีชาดอ่อน

สีที่มีชื่อนำด้วยคำว่า “หง”

สีในหมูสีแดงและ
หมูสีเสน ที่มีการผสม
ให้อ่อน จะใช้คำว่า “หง”
นำหน้า เช่น หงชาด
(สีชาดอ่อน) หงดิน
(สีดินแดงอ่อน) หงเสน
(สีเสนอ่อน) เป็นต้น

๒. หมูสีเหลือง (Yellow)

สีหม้อใหม่ หรือ โล้ทเรด (Light Red) หรือสีหงเสน (สีเสนผสมขาว)
ตำราช่างบาลกำหนดลักษณะสีของช่างเผือกว่า เป็นสีหม้อใหม่

สีอิฐ คือสีแดงเสน ผสมกับดำนิดหน่อย

สีแดงเลือดนก เป็นสีไทยในหมูสีแดง เกิดจากการผสมระหว่างสีแดงกับ
สีลิ้นจี่ กับสีดำเข้มมา เป็นสีแดงเข้ม สีจะสดกว่าสีแดงหมู

ในหมูสีเหลือง มีลักษณะต่างกันบ้างเล็กน้อย ดังนี้

สีเหลืองดิน ทำจากดินชนิดหนึ่งที่มีเนื้อสีเหลืองหม่น ไม่ใคร่สดใส เนื้อสี
ติดจะหยาบ ใช้ระบายพื้นดาดๆ ทั่วไป ไม่ใคร่ใช้เขียนสิ่งละเอียดประณีตเท่าใดนัก
สีนี้ตรงกับสี Yellow Ocher

สีเหลืองรง (yellow, gamboge tint) เป็นสีไทยในหมูสีเหลือง บางทีเรียก
ว่า “รงทอง” เป็นสีในแม่สีไทย เป็นสีเหลืองสดใสกว่าสีเหลืองดิน คำว่า “รงค์”
นั้นหมายถึง “สี” โดยเฉพาะ แต่ช่างเขียนนิยมเรียกว่า “รง” ห้วนๆ เป็นที่รู้จัก
ว่าหมายถึงสีเหลืองสดที่ได้จากยางต้นรงทอง (หมายถึงสีเหลืองพระจันทร์ หรือ
gamboge tint ไม่ใช่เหลืองมะนาว)

สีเหลืองร่งนั้นได้จากยางของต้นไม้ยืนต้นชนิดหนึ่งเรียกว่า ต้นรง (ชื่อ
พฤกษศาสตร์ *Gracina Hanbury Hook*) ขึ้นอยู่ตามป่าและบนเกาะบางแห่ง
แถบจังหวัดชายทะเลภาคตะวันออกของอ่าวไทย บริเวณเกาะลังกา และแถบ
อินเดียใต้ การเตรียมเก็บรง บางแห่งยังใช้วิธีสับยางรงจากต้น บางแห่งลอกเปลือก
แล้วนำมาทุบให้แหลก นำมาเคี่ยวไอน้ำให้ระเหยออกจนยางรงงวดขึ้นได้ที่ จึง
กรอกน้ำยางรงในกระบอกไม้ไผ่ขนาดย่อมๆ ทิ้งไว้ให้เย็น ยางรงจะจับตัวแข็ง เมื่อ
ผ่ากระบอกออก เนื้อรงจะมีลักษณะเป็นแท่งกลม ยาว เมื่อจะนำมาใช้ ก็ฝนกับน้ำ
ให้รงละลายออกเป็นสี เพื่อใช้เขียนระบายภาพ

สีเหลืองหรรดา (orpiment) มาจากหินสีเหลืองที่เป็นแร่ชนิดหนึ่ง
ประกอบด้วยธาตุสารหนูและกำมะถัน ปรากฏในธรรมชาติ 2 ชนิดคือ หรรดา
แดงกับหรรดาสีเหลือง ซึ่งมีอยู่ปนกัน ในการใช้งาน นำมาฝนบดกับน้ำจะ
ได้น้ำสีเหลือง ใช้เขียนลายรดน้ำและสมุดคำ ไม่นิยมนำมาเขียนภาพ เพราะเขียน
แล้วเป็นอุปสรรคกับปูน ทำให้สีเปลี่ยนเป็นสีดำ

สีเหลืองจำปา เกิดจากการผสมสีเหลืองร่งกับสีชาดเล็กน้อย เป็นสีเหลือง
เข้ม โดยการเปรียบเทียบกับดอกจำปา

สีเหลืองไฟ เป็นสีเหลืองอ่อนอมเขียวนิดหน่อย เกิดจากการผสมฝุ่นขาว
กับเหลืองร่ง เจือครามนิดหน่อย

๓. หมูสีส้ม
(Orange)

สีเสน (light red, vermillion, red lead) เป็นสีไทยในหมูสีแดง บางทีจึงเรียกว่า สีแดงเสน (red lead) หรือสีแดง คำน่า เสน มาจากคำว่า “จีน” ซึ่งเป็นภาษาจีน ฝรั่งใช้ทาเหล็กเพื่อกันสนิม เพราะสีเสนเกิดจากสนิมดีบุก หรือออกไซด์ของตะกั่ว ที่ปล่อยให้ระเหยขึ้นไปจับกับภาชนะที่รองรับเบื่องบนแล้วเกิดเป็นสีซึ่งมักนำเข้ามาจากจีน เป็นสีที่ละลายน้ำยาก ใช้เวลาบดนาน เป็นสีที่มีน้ำหนักมาก สีแดงเสนมีคุณลักษณะเป็นสีแดงส้มหรือแดงอมเหลืองแก่ เป็นสีที่สดและสว่างมาก มีคุณสมบัติพิเศษที่ไม่สามารถเทียบสีผสมโดยวิธีปกติได้

สีทงเสน เป็นเสนปนฝุ่นขาว หรือเสนอ่อน เรียกอีกอย่างว่าสีหม้อใหม่

๔. หมูสีเขียว
(Green)

สีเขียว ถือว่าเป็นสีสวรรค์ หมายถึงฟ้า เป็นสีป้องกันภัย คนสมัยก่อน เมื่อเรียกสีเขียวจะหมายความว่าไปถึงสีฟ้า สีน้ำเงินด้วย เช่น คำว่า สุดหล้าฟ้าเขียว หมายถึง ท้องฟ้าสีครามนั่นเอง สีเขียวในหมูสีไทย จะมีเฉดสีที่รองลงมาจากหมูสีแดง เพราะมีวัสดุที่ให้สีเขียวหลากหลาย รวมถึงการเทียบสีกับธรรมชาติ

สีเขียวตอง เป็นสีเขียวที่นำเข้ามาจากเมืองจีน เกิดจากการนำทองแดงแซในกรดเกลือประมาณ 1-2 สัปดาห์ จะเกิดเป็นสนิมทองแดงปรากฏให้เห็นเป็นสีเขียว จากนั้นชูดอกแล้วผ่านน้ำให้หมดความเค็ม นำมาบดใช้เป็นสีเขียวเขียนรูป ชื่อนี้เป็นภาษาจีนจากคำว่า ตอง หมายถึง ทองเหลือง ทองแดง แซ หมายถึง เขียว เป็นสีครามอมเหลือง บางทีเรียกว่า เขียวตองแซ (Green Bronzes) สีเขียวตองแซมาจากสนิมเขียว (เกิดจากการแช่แผ่นทองแดงในกรดน้ำส้มสายชูหรือพวงงานโลหะ จะเห็นสนิมเขียว) หรือที่เราเห็นบนรูปปั้นเวลาที่ทำปฏิกิริยากับอากาศไปนานๆ มีการเอาวิธีนั้นมาทำสีในพวกเครื่องเคลือบด้วย

สีเขียวใบแค เป็นสีเขียวเข้มค่อนข้างดำ เกิดจากการผสมยางรงกับเขม่าหรือหมึกจีน หรือนำสีรงผสมกับสีคราม ก็จะได้สีเขียวเข้มมากยิ่งขึ้น

สีเข้มนะกอก เป็นสีไทยในหมูสีเขียว เกิดจากการผสมระหว่างสีเหลืองรงกับสีครามนิดหน่อย และสีเสนเล็กน้อย โดยการเปรียบเทียบสีจากผลมะกอกมีความใกล้เคียงกับสีเขียวไพร

๕. หมูสีดำ
(Black)

สีดำเขม่า (lamp black) บางทีเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า สีเขม่า ซึ่งเป็นภาษาเขมร แปลว่า ดำ ตรงกับที่มาจากการเอาเขม่าจากควันไฟที่ลอยขึ้นไปจับรวมตัวกันเป็นก้อนตามปล่องไฟหรือกันกระทะ มาบดกับน้ำกาบเพื่อให้ได้สีดำใช้เขียนภาพ เขม่าจากไฟฟืนจะมีเนื้อสีหยาบ ส่วนเขม่าจากการเผาไหม้ของน้ำมันยางจะมีเนื้อละเอียดมาก ยังมีสีถ่านที่ได้จากการเผากระดูกสัตว์จนไหม้เป็นถ่านดำแล้วบดละเอียด

สีเทา ส้มอมัก เป็นสีไทยในหมูสีดำ สีเทาบางทีเรียก ส้มอมักอ่อน หรือสีสวาด เกิดจากการผสมกันระหว่างสีดำ หรือสีดำเขม่ากับสีขาว สีเขม่าชนิดนี้มักห่อขายเป็นแท่งเล็กๆ สีดำอีกชนิดเรียกว่า “หมึก” เป็นสีดำผสมยางไม้ปั่นเป็นแท่ง นำมาฝนละลายกับน้ำเพื่อใช้ตัดเส้นดำที่เป็นส่วนละเอียด

๖. หนูสีขาว (White)

สีฝุ่นขาว (white lead) ช่างรุ่นเก่าเรียกสีขาวว่า “ฝุ่น” ตามภาษาจีน กวางตุ้งที่เรียกกันว่า ฝุ่น เกิดจากออกไซด์ของตะกั่ว (zinc oxide) โดยใช้ความร้อนจากก๊าซคาร์บอน ร่มแผ่นตะกั่วทำให้เกิดสนิมขาว เนื้อสีละเอียดและขาวจัด

สีขาวกะบัง ทำจากดินเนื้อละเอียดสีขาวที่เรียกว่า Braytar เป็นสีที่มีน้ำหนักมาก นำมาแช่น้ำแล้วกรองให้สะอาด เกรอะจนแห้ง (เกรอะ คือ การกรอง โดยแยกเอาแต่ส่วนที่เป็นน้ำใสหรือส่วนละเอียดที่นอนก้น) เหลือเนื้อดินบริสุทธิ์ที่เรียกว่า กะบัง จากนั้นปั่นให้ละเอียด แล้วผสมกาวทา มีสีขาวหม่นอมเทา มักใช้ทาหรือระบายเพื่อรองพื้น หรือทาทนหายบๆ

สีปูนขาว (carbonate of lime) ทำจากเปลือกหอยหรือหินปูนเผาไฟให้สุก แล้วแช่น้ำปูน หินจะละลายเป็นแฉะ นำมาเกรอะจนแห้งแล้วบดให้ละเอียด ก่อนใช้ มักนิยมนำระบายในงานหายบๆ

สีควายเผือก เป็นสีไทยในหมู่สีขาว ออกไปทางชมพู เกิดจากการผสมสีฝุ่นหรือสีขาวพ้องกับสีแดงล้นจี เจือรงเล็กน้อย บางทีเรียกว่า สีสำแลน (เหลืองปนแดง) ใช้เทียบสีจากสีควายเผือกนั่นเอง

๗. หนูสีน้ำเงิน (Blue)

สีคราม เป็นสีไทยในหมู่สีคราม (สีน้ำเงิน) ที่มีขั้นตอนทำที่ยุ่งยากและซับซ้อน กล่าวคือ นำใบครามมาหมักกับน้ำปูน และช่างก่อหม้อครามก็ต้องมีประสบการณ์ในการเตรียมสีครามอีกด้วย

สีที่ได้จากต้นครามมีชื่อเรียกต่างกันไปหลายนัย เช่น สีขาบ สีน้ำเงิน สีกรมท่า การที่เรียกสีครามต่างกันไปเช่นนี้ก็เนื่องมาจากลักษณะอ่อนหรือแก่ของสีคราม พอจะอธิบายได้ว่า

สีขาบ (green, verdant) เป็นสีไทยในหมู่สีคราม เกิดจากการผสมสีครามกับสีขาว เป็นสีค่อนข้างฟ้าหม่นกลางๆ เล็กน้อย พ้องกับสีปีกของนกตะขาบ จึงเรียกสั้นๆ ว่าสีขาบ

สีน้ำเงิน ลักษณะสีครามที่ค่อนข้างเขียว คล้ายสีเปลวไอร้อนจากเนื้อแร่เงินหลอมละลายในเบ้า จึงเรียกสีน้ำเงิน

สีกรมท่า เป็นสีครามมืด เป็นสีนุ่งของข้าราชการในกรมท่า การนุ่งผ้าของข้าราชการในกรมต่างๆ สมัยก่อน มีความหมายให้รู้ว่าสังกัดกรมกองใด เช่น กรมท่า-นุ่งผ้าสีคราม กลาโหม-นุ่งผ้าสีลูกหว้า เป็นต้น

สีน้ำไท (sea green) เป็นสีไทยในหมู่สีคราม เกิดจากการผสมระหว่างสีครามกับสีขาว เจือเหลืองรงเล็กน้อย เป็นสีฟ้าอ่อนอมเขียว โดยการเปรียบเทียบจากสีน้ำที่สะท้อนสีฟ้า

สีที่มีชื่อนำด้วยคำว่า “มอ”

สีครามหรือสีดำ ที่มีการผสมให้อ่อนด้วยการเจือสีขาว จะมีคำว่า “มอ” นำหน้า แสดงให้เห็นว่าหม่นหรือจางลง เช่น มอคราม (สีครามอ่อน) มอหมึก (สีหมึกอ่อน) เป็นต้น

๘. หมู่ม่วง
(Violet)

สีลูกหว่า เป็นสีไทยในหมู่ม่วง ถ้าเป็นสีทางจิตรกรรมไทยจะหมายถึงสีม่วงแดงเข้ม เกิดจากการผสมสีคราม เจือด้วยสีลิ้นจี่ หรือการนำเอาขี้ครั่ง (รังของตัวครั่งที่ติดอยู่กับต้นฉำฉา) มาขงน้ำร้อน แล้วนำไปต้มจนเดือด กรองด้วยผ้าขาวบาง แล้วเคี่ยวจนแห้ง เหลือกากตะกอนเป็นสีแดงคล้ำอย่างสีลูกหว่า นำตะกอนไปบดให้ละเอียดแล้วผสมกาวเพื่อใช้เขียนระบาย แต่ถ้าเป็นสีที่ใช้ย้อมผ้า จะใช้ผลลูกหว่าสุก คั้นเอาแต่น้ำ แล้วนำไปต้มย้อม จะได้สีม่วงอ่อน เป็นคนละสีกับทางจิตรกรรมไทย สีลูกหว่า เป็นสีนึ่งประจำกระทรวงกลาโหม คนที่ใส่ชุดลูกหว่า จึงมักเรียกว่านึ่งผ้า “สีกลาโหม”

สีม่วงเมืมมะปราง เป็นสีไทยในหมู่ม่วง เกิดจากการผสมระหว่างสีแดงลิ้นจี่กับคราม เจือสีขาวและสีดำเล็กน้อย โดยการเปรียบเทียบสีจากเมืมมะปรางที่ผ่าเมล็ดออกแล้วสังเกตสีที่อยู่ด้านใน

๙. หมู่น้ำตาล
(Brown)

สีน้ำตาลไหม้ เป็นสีไทยในหมู่น้ำตาล เกิดจากการผสมระหว่างสีคราม สีดินแดง สีเหลืองดินและเจือสีดำเข้มมา เป็นสีน้ำตาลเข้ม โดยการเปรียบเทียบสีจากน้ำตาลที่ไหม้ไฟ เรียกว่าสีน้ำตาลไหม้

สีกะปิ เป็นสีน้ำตาลอมม่วงหม่นๆ เหมือนสีของกะปิ

สีทองแดง (copper colour) สีเหมือนแผ่นทองแดง

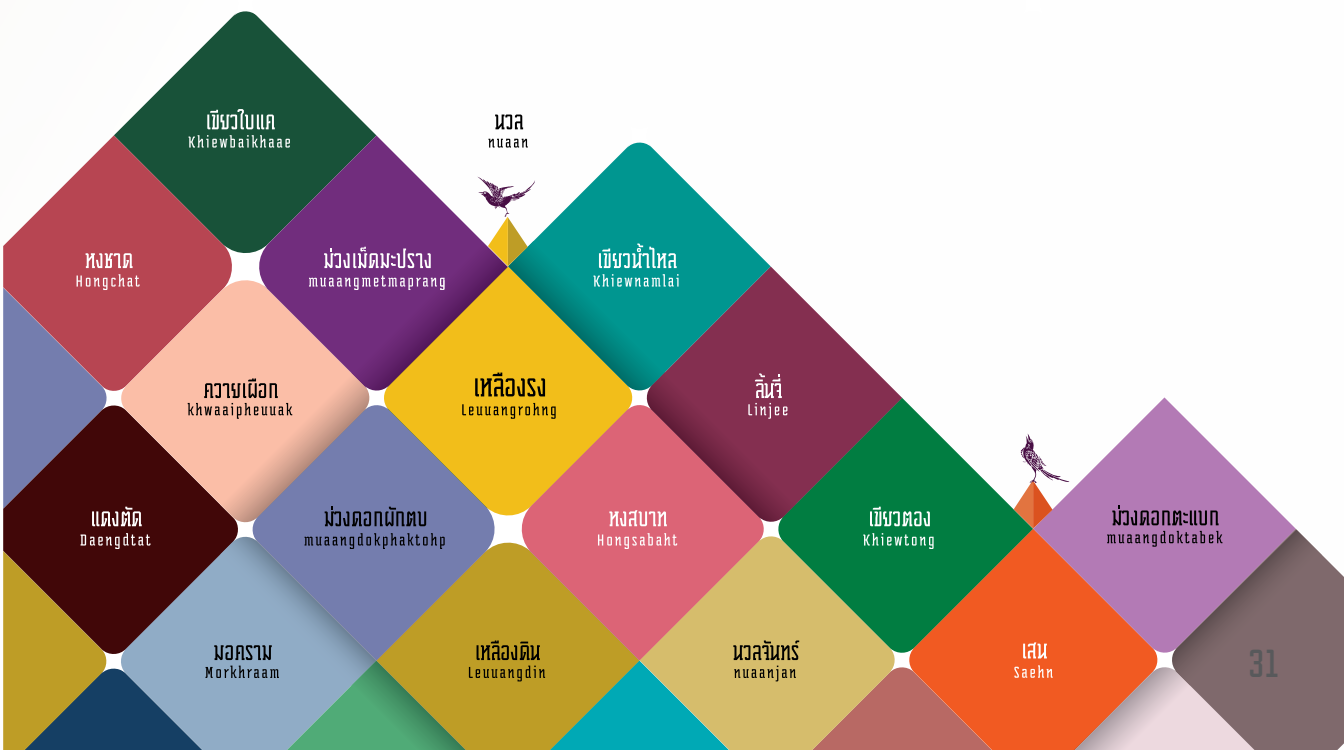
สีนาก (red gold) คือสีเดียวกับสีทองแดง

๑๐. หมูสีทอง
(Gold)

สีทอง คือสีเหลือง เช่น ศรีหวัชมัน หรือสีใบไม้สุกเหลือง

สีเหลืองทอง (golden) เป็นสีเดียวกับสีรังทอง

สีทองคำ/ทองคำเปลว สีที่เป็นเอกลักษณ์ของไทย เป็นสีศักดิ์สิทธิ์ และถือว่าเป็นสีที่มีค่ามากที่สุด

วัสดุปรุงสีไทย

กาวกระถิน (Gum Arabic) สีไทยที่ใช้ในงานจิตรกรรม มักเตรียมในรูปของสีฝุ่น การเขียนระบายสีจึงต้องผสมแล้วมี “ตัวจับ” หรือตัวประสาน สิ่งที่ว่านี้คือ กาวและยางไม้ อย่างใดอย่างหนึ่ง ช่างเขียนรูปภาพแบบ ประเพณีแต่สมัยโบราณ นิยมใช้ยางไม้ที่เก็บจากต้นมะขวิด นำมาละลายใน น้ำร้อนให้เป็นน้ำยางเหลว ผสมสีฝุ่นระบายรูปและเขียนลวดลาย ต่อมา เปลี่ยนไปนิยมใช้กาวกระถินแทน (ยางกระถิน เป็นพรรณไม้ที่นำเข้ามาจากอินเดีย)

ยางรัก (Lacquer varnish)

เป็นน้ำยางที่ได้จากต้นไม้ยืนต้น
ขนาดกลาง (ไม่ใช่ดอกกรักที่ร้อย
มาลัย) ขึ้นทั่วไปตามป่าเบญจพรรณ
มีลูกที่มีปีกหมุนเหมือนต้นยางโทน
ใช้ทาไม้และวัสดุต่างๆ เพื่อรักษาผิว
ให้คงทน ทารองพื้นผิวเพื่อปิดทอง
ในงานหัตถศิลป์

ทองคำเปลว (Gold leaf)

ทองที่ได้รับการตีแผ่จนเป็นแผ่นที่บางมาก
มักจะใช้สำหรับการปิดทอง (gilding)
หรือปิดบนองค์พระพุทธรูปหรือสิ่งสักการะ

เม็ดยะกั่วตาช้าง

(ชื่อพฤกษศาสตร์ *Adenanthera
pavonina*) เป็นไม้ยืนต้น ในหลักฐาน
พบว่า เคยนำมาบดทำสีให้เป็นสีแดง

ครั่ง (Lac)

ครั่งเป็นผลผลิตจากแมลงชนิดหนึ่ง
เรียกว่า แมลงครั่ง เป็นแมลงขนาดเล็ก
ที่ไ้ขังวงเจาะลงไปบนกิ่งไม้เพื่อดูน้ำเลี้ยง
ไม่สามารถเคลื่อนที่ได้ จึงสร้างรังห่อหุ้ม
ป้องกันตัว รังนี้ประกอบด้วยสารสีม่วงแดง
ซีผึ้งสีเหลืองแก่และยางสีส้ม มนุษย์รู้จัก
นำรังของครั่งมาใช้ประโยชน์ตั้งแต่โบราณ
กว่า 4,000 ปีมาแล้ว

ฝาง (Sappan Tree)

เป็นไม้พุ่มขนาดใหญ่ มี 2 ชนิด ที่มีแก่นสีแดงเข้ม เรียกว่า ฝางเสน อีกชนิดหนึ่งแก่นสีเหลือง เรียกว่า ฝางส้ม ใช้ทำ เป็นยาต้ม แต่งสีอาหาร ทำน้ำยาอูทัย และเป็นสีย้อมโดย ใช้แก่นฝางต้มเคี่ยวจะได้ น้ำสีแดงเข้มคล้ายต่างทับทิม

ดินแดง (Red iron oxide)

เป็นสีที่มีลักษณะแดงคล้ำ เพราะเกิดจากสนิมแร่เหล็ก

ชาด (Cinnabar)

แร่ธาตุชนิดหนึ่งเรียกว่า ชินนาบาร์ ใช้เข้ายาแผนโบราณเพื่อรักษาโรค ที่เกี่ยวกับกระดูก

เสน (Red lead)

เสน มาจากคำว่า “จิ้น” ในภาษา จีน ใช้ทาเหล็กกันสนิม เสนเกิด จากสนิมดิบหรือออกไซด์ตะกั่ว ที่ปล่อยให้ระเหยขึ้นไปจับกับ ภาชนะที่รองรับด้านบน แล้วเกิด เป็นสีแดงอ่อน คล้ายชาด แต่สีสดและอมเหลืองมากกว่า

หญ้าฝรั่น (Saffron)

เป็นเครื่องเทศและเครื่องยาที่สำคัญ นำเข้าจากประเทศแถบอาหรับ (เปอร์เซีย) มาตั้งแต่โบราณ (อาหรับเรียก ซะฟะรัน) ใช้ใส่ในอาหารและเป็นสีย้อม

สรง (Gamboge tint)

มาจากยางต้นรง (ชื่อพฤกษศาสตร์ *Gracinia Hanbury Hook*) ให้สีเหลือง

ขมิ้น (Turmeric)

เป็นพืชล้มลุกในวงศ์ขิง มีถิ่นกำเนิดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นสีขี้เือง

เทอร์ควอยส์ (Turquoise)

เป็นหินที่ชาวอินเดียแดงใช้ทำเครื่องรางนำโชค มีสีเขียวไข่กาและสีน้ำทะเล

เ
ส
น
ห
ไ
ท
ย
เ

เบียวตังแซ (Green Bronzes)

มาจากภาษาจีน “ตัง” หรือ “ตัง” หมายถึง ทองเหลือง ทองแดง ส่วน “แซ” หมายถึง เขียว เป็นสีที่เกิดจากแซแผ่นทองแดงในกรดน้ำส้มสายชูทำให้เกิดสนิมเขียว แล้วชุดสนิมเขียวมาบดใช้งาน

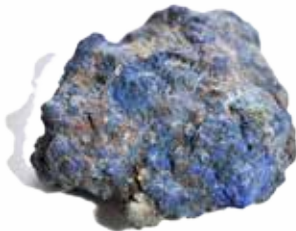

ลาพิส ลาซูลี (Lapis Lazuli)

หินชนิดหนึ่งที่ประกอบด้วยแร่ 3 ชนิด ทำให้มีสีต่างกันคือ แร่ไพไรต์ (Pyrite) สีทอง, แร่แคลไซต์ (Calcite) สีขาว, แร่ลาซูลี (Lazurite) สีน้ำเงิน เป็นอัญมณีที่ค่อนข้างหายาก เป็นของมีค่ามาตั้งแต่โบราณเพราะความที่มีสีน้ำเงินสด

มาลาไคท์ (Malachite)

หินสีเขียวสด ทึบแสง มีริ้วให้สีเหมือนเขี้ยวตงแซ

คราม (Indigo)

เป็นไม้พุ่มพื้นเมืองในเอเชีย มีขนาดเล็ก ใช้กิ่งครามทั้งใบแช่น้ำค้างเพื่อหมักเอาน้ำครามมาย้อมผ้าและมาทำสีทาสจิตรกรรม

สีนวล

ทำมาจากสีฝุ่น หรือสีขาวผง (White lead) ที่เกิดจากออกไซด์ของตะกั่วแล้วผสมเหลืองดิน

เหลืองดิน

ทำจากดินที่มีเนื้อสีเหลืองหม่น

ชื่อสีไทยและค่าสีไทยโทน

จากการวิเคราะห์ในวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก มหาวิทยาลัยศิลปากร เรื่อง “การสร้างประสบการณ์สุนทรียะจากสีไทย” ของอาจารย์ไพโรจน์ พิทยเมธี (พ.ศ. 2556) ค้นพบชื่อสีไทย และทดสอบค่าสีโดยกำหนดตามค่า C M Y K จำนวน 156 สี ดังนี้

แดงชาด THAITONE COLOR C20 M100 Y100 K0	หงชาด THAITONE COLOR C20 M85 Y60 K10	ดินแดง THAITONE COLOR C40 M90 Y90 K10	ดินแดงเทศ THAITONE COLOR C40 M100 Y100 K10	ดินแดงตัด THAITONE COLOR C50 M100 Y90 K25
แดงตัด THAITONE COLOR C20 M100 Y100 K30	หงดินตัด THAITONE COLOR C30 M70 Y70 K30	หงดิน THAITONE COLOR C15 M50 Y45 K0	หม้อใหม่ THAITONE COLOR C0 M35 Y50 K10	อิฐ THAITONE COLOR C5 M65 Y96 K20
หงสบาท THAITONE COLOR C10 M50 Y20 K0	ฝุ่นแดง THAITONE COLOR C20 M90 Y80 K0	กำมปูหลุด THAITONE COLOR C10 M90 Y100 K0	บัวโรย THAITONE COLOR C20 M70 Y40 K0	ท้องสิงห์ THAITONE COLOR C10 M80 Y30 K0
ดอกอุบล THAITONE COLOR C10 M70 Y20 K0	แดงดอกกระมุท THAITONE COLOR C5 M40 Y20 K10	ลิ้นจี่ THAITONE COLOR C40 M100 Y70 K0	แดงดอกชบา THAITONE COLOR C0 M90 Y80 K0	หมากลูก THAITONE COLOR C0 M70 Y90 K0
น้ำครั่ง THAITONE COLOR C10 M90 Y80 K0	ดอกทับทิม THAITONE COLOR C5 M80 Y90 K0	แดงขอ THAITONE COLOR C15 M90 Y50 K5	กำมปูสุรา THAITONE COLOR C10 M100 Y100 K5	ดอกบานเย็น THAITONE COLOR C0 M75 Y5 K0
น้ำหมาก THAITONE COLOR C25 M90 Y100 K20	กุหลาบ THAITONE COLOR C0 M50 Y20 K0	เกสรชมพู THAITONE COLOR C10 M90 Y25 K0		

C5 M25 Y100 K0

C0 M10 Y90 K0

C5 M15 Y50 K0

C15 M15 Y30 K0

C0 M15 Y70 K0

C0 M40 Y100 K0

C20 M30 Y100 K10

C0 M5 Y90 K0

C10 M25 Y55 K0

C10 M10 Y100 K0

C0 M25 Y80 K0

C10 M20 Y50 K15

C20 M40 Y100 K0

C0 M15 Y30 K0

C15 M55 Y100 K0

C0 M80 Y100 K0

C0 M60 Y60 K0

C10 M85 Y90 K0

C0 M55 Y90 K0

C0 M80 Y90 K0

C70 M50 Y100 K0

C70 M10 Y70 K0

C90 M10 Y100 K0

C70 M60 Y100 K0

C100 M40 Y50 K20

C80 M20 Y60 K0

C80 M30 Y80 K0

C100 M80 Y100 K30

C90 M60 Y100 K0

C90 M20 Y50 K0

C60 M30 Y90 K0

C90 M30 Y100 K10

C100 M60 Y50 K20

C100 M70 Y100 K10

C60 M0 Y50 K0

C45 M15 Y50 K0

C80 M25 Y70 K10

C60 M10 Y100 K10

C45 M0 Y70 K10

C60 M15 Y20 K20

C45 M0 Y20 K10

C60 M40 Y80 K20

C90 M20 Y50 K0

C10 M5 Y50 K5

C100 M5 Y90 K0

C30 M20 Y100 K0

C80 M0 Y50 K0

C65 M25 Y80 K10

C45 M25 Y35 K0

C100 M25 Y70 K10

ดำหมึก
THAITONE COLOR

C30 M25 Y20 K60

ดำเขม่า
THAITONE COLOR

C90 M80 Y70 K100

มอหมึก
THAITONE COLOR

C60 M40 Y50 K0

หมึกจีน
THAITONE COLOR

C10 M0 Y0 K90

น้ำรัก
THAITONE COLOR

C50 M60 Y60 K80

สัมฤทธิ์
THAITONE COLOR

C55 M55 Y65 K40

ปีกกา
THAITONE COLOR

C70 M50 Y60 K50

เขม่าขาว
THAITONE COLOR

C30 M0 Y0 K90

หมวก
THAITONE COLOR

C5 M10 Y20 K10

เทา
THAITONE COLOR

C25 M15 Y20 K40

เหลืองเทา
THAITONE COLOR

C10 M15 Y30 K25

สวาด
THAITONE COLOR

C60 M50 Y40 K15

เหล็ก
THAITONE COLOR

C0 M0 Y5 K30

นิลกาฬ
THAITONE COLOR

C90 M60 Y60 K90

ดอกเลา
THAITONE COLOR

C30 M25 Y20 K0

ลูกห่าน
THAITONE COLOR

C60 M60 Y40 K15

ควินเพลิง
THAITONE COLOR

C0 M10 Y20 K45

เขียวนิล
THAITONE COLOR

C90 M0 Y20 K90

ต้นไม้ สีขาว

ขาวผ่อง

THAITONE COLOR

C5 M5 Y10 K0

ขาวกะบัง

THAITONE COLOR

C0 M5 Y5 K10

ฟ้าแลบ

THAITONE COLOR

C5 M15 Y5 K0

ควายเผือก

THAITONE COLOR

C5 M25 Y25 K0

ช้างเผือก

THAITONE COLOR

C10 M45 Y45 K0

กลีบบัว

THAITONE COLOR

C5 M30 Y10 K0

นวลเทา

THAITONE COLOR

C10 M10 Y25 K25

นวล

THAITONE COLOR

C15 M15 Y50 K0

นวลจันทร์

THAITONE COLOR

C15 M20 Y70 K0

ปูน

THAITONE COLOR

C40 M30 Y35 K0

สังข์

THAITONE COLOR

C0 M5 Y20 K0

ขาวขาบ

THAITONE COLOR

C20 M5 Y15 K5

งาช้าง

THAITONE COLOR

C0 M0 Y15 K0

ต้นไม้ สีน้ำเงิน

คราม

THAITONE COLOR

C100 M80 Y40 K20

ครามฝรั่ง

THAITONE COLOR

C100 M80 Y0 K0

มอคราม

THAITONE COLOR

C65 M40 Y20 K15

เพมคราม

THAITONE COLOR

C100 M80 Y40 K40

เนม

THAITONE COLOR

C40 M20 Y15 K5

ตาบึง

THAITONE COLOR

C85 M50 Y50 K20

ขาบ

THAITONE COLOR

C80 M70 Y30 K20

ขาบดำ

THAITONE COLOR

C80 M70 Y30 K50

ฟ้า

THAITONE COLOR

C100 M50 Y10 K0

น้ำไหล

THAITONE COLOR

C80 M10 Y30 K0

ขนคอนางนกยูง

THAITONE COLOR

C100 M25 Y40 K0

ปลาไหม

THAITONE COLOR

C100 M80 Y35 K25

ตาแมว

THAITONE COLOR

C80 M30 Y25 K0

กรมท่า

THAITONE COLOR

C100 M90 Y40 K30

น้ำเงินนกพิราบ

THAITONE COLOR

C90 M45 Y40 K15

หมู่สีม่วง

C40 M80 Y50 K0

C90 M90 Y60 K0

C70 M100 Y20 K0

C30 M60 Y0 K0

C60 M60 Y10 K0

C60 M70 Y55 K0

C80 M90 Y20 K30

C70 M80 Y0 K0

C25 M40 Y5 K0

C40 M30 Y35 K0

C50 M90 Y45 K30

C45 M60 Y0 K0

C70 M100 Y30 K50

C0 M50 Y10 K5

C15 M25 Y70 K0

C20 M30 Y100 K0

C10 M25 Y30 K0

C20 M30 Y100 K0

C10 M10 Y25 K0

C10 M10 Y50 K0

หมู่สีทอง

ท่อน้ำตาล

C40 M70 Y80 K60

C10 M70 Y40 K30

C5 M45 Y50 K10

C20 M65 Y50 K0

C15 M25 Y50 K0

C0 M35 Y50 K10

C15 M60 Y100 K0

C40 M70 Y80 K30

C30 M60 Y90 K30

C25 M30 Y45 K20

C20 M75 Y90 K10

C50 M90 Y90 K30

การผสมสีไทยโทน

หลักการผสมสีไทย นอกจากการผสมให้สีอ่อนและสีเข้มขึ้นโดยใช้สีขาว และสีดำแล้ว ชาวไทยจะใช้สีหลักจับกันเป็นคู่ๆ สีต่างสีซึ่งเกิดขึ้นใหม่ด้วยวิธีผสมสีจะมีชื่อเรียก ดังนี้

คำของสี

คำของสีเป็นคำขยายเรียกสีที่มีการผสมให้อ่อนหรือเข้มขึ้น (tint, shade) หรือน้ำหนักสีเดียวกัน หรือหลายสี ที่เห็น “ค่าน้ำหนัก” อ่อน-แก่ หลายระดับ ต่างๆ กัน ใกล้เคียง กลมกลืนกัน

- วิธีการผสมสีเพื่อให้ “อ่อนลง”

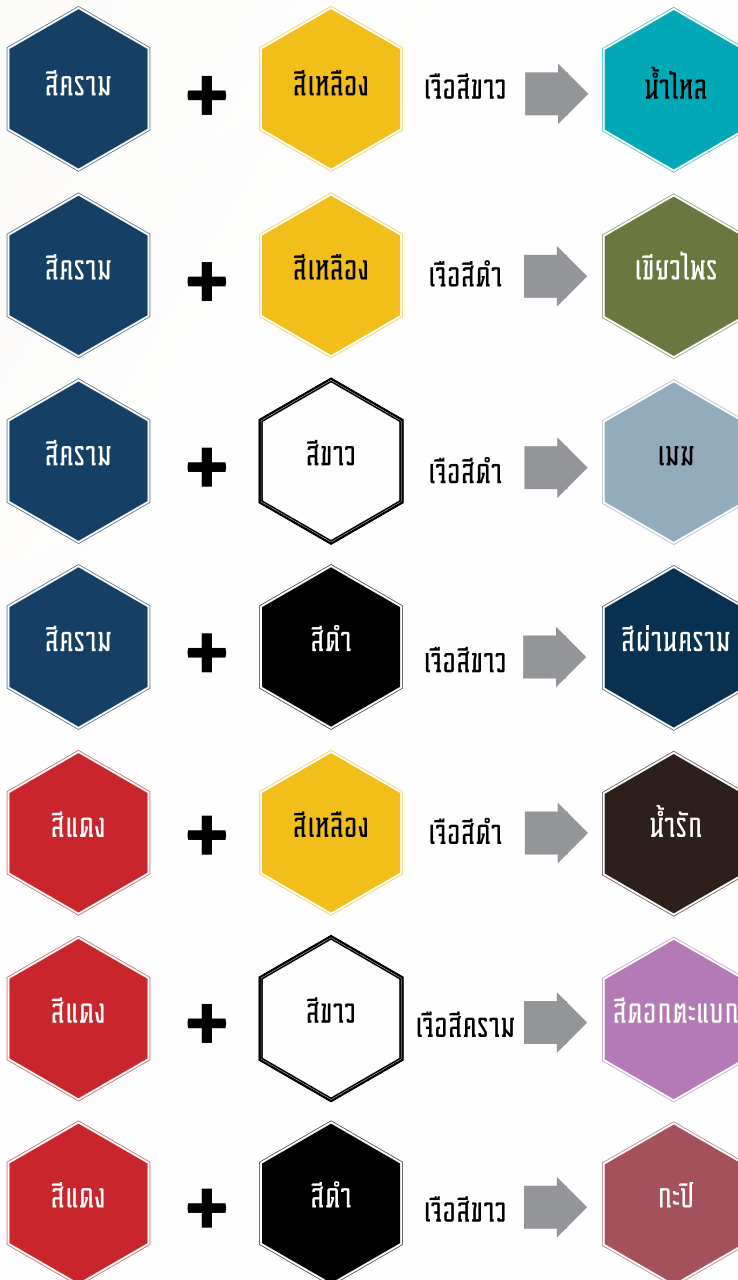
ถ้าเทียบกับหลักการผสมสีของช่างเขียน ฝายตะวันตก จะตรงกับการทำสีต่างๆ ให้จางลงที่เรียกว่าทินท์ (tint)

- วิธีการผสมสีเพื่อให้ “เข้มขึ้น” คือ

การทำให้สีคล้ำลงด้วยการเติมสีดำ ผสมลงไปตามขนาดที่ต้องการ จะมีชื่อลงท้ายสีที่เกิดใหม่จำพวกนี้ว่า “ตัด” โดยเฉพาะประเภทสีแดง เป็น แดงตัด ถ้าเป็นบางสีเช่นสีครามก็จะใช้คำว่า “ผ่าน” กลายเป็น ผ่านคราม หรือ ครามที่เข้มขึ้น วิธีการผสมเช่นนี้ตรงกันกับการผสมสีของช่างฝายตะวันตก คำว่า “เฉด” (shade)

นอกจากการผสมสีขึ้นใหม่ด้วยวิธีจับคู่ดังกล่าวนี้ ช่างเขียนยังเพิ่มเติม “สีที่สาม” ร่วมลงไปในสีที่เกิดใหม่ เป็นการผสมร่วมกันระหว่างสีหลักรวมสามสี ต่างกันในเรื่องสัดส่วน สุดท้ายจะใช้สีคู่ใดเป็นหลัก และเจือสีใดร่วมลงตามพอใจ ของช่างเขียนแต่ละคน สามารถผสมให้เกิดสีมากมาย ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และความชำนาญของช่างเขียน ตัวอย่างสีที่เกิดขึ้นใหม่ด้วยวิธีการผสมนี้มีชื่อเรียกต่างออกไป ดังนี้

ศัพท์เทคนิคเฉพาะของการใช้สีไทย

- **เจือ** คือการผสมสีที่ 3 ลงไปในการผสมสีหลัก 2 สี
- **ถ่วง** คือการลดค่าสีที่จะใช้ให้เข้มข้น ด้วยการใช้สีดำหรือสีคู่ตรงข้าม เช่น การถ่วงดำ คือการลดค่าสีนั้นๆ ด้วยการผสมสีดำ เป็นต้น
- **โอบ** คือการลงสีบางๆ ไปบนสีที่รองพื้นเอาไว้ก่อนหน้า เพื่อให้สีรองพื้นช่วยขับสีที่โอบลงไป ทำให้มีความสดใสกว่าการระบายโดยไม่รองพื้น เช่น การทาสีรองของรองพื้น แล้วโอบสีแดงชาด จะได้สีแดงชาดที่สดขึ้น เป็นต้น
- **อม** คือการเรียกสีที่เพิ่มต่อท้ายสีหลัก หมายถึงสีนั้นมีค่าสีอยู่เล็กน้อย เช่น สีขาวอมเหลือง หมายความว่าสีขาวมีสีเหลืองอมอยู่เล็กน้อย เป็นต้น
- **ขับหนูน** คือเทคนิคการทำให้สีที่ระบายมีความสดใส โดดเด่นขึ้น เช่น สีครามต้องขับหนูน ด้วยสีเสน หมายความว่า ทาสีเสน แล้วจึงลงสีคราม การทาสีรองของหรือสีแดงชาด ก่อนจะปิดทององค์แปลง เพื่อขับหนูนให้ทององค์แปลงสดปลั่งขึ้น

เสน่ห์สีไทยโทน เพิ่มมูลค่าธุรกิจ

ในการวิเคราะห์สีไทยจากงานจิตรกรรมฝาผนัง สีของงานศิลปะช่างโบราณ เช่น หัวโขน โดยใช้อุปกรณ์ดิจิทัลที่เรียกว่า Colors CAPSURE ของบริษัทแพนโทน เพื่ออ่านค่าสีและนำมาเทียบเคียงกับคู่มือการอ่านค่าสี C M Y K ของแพนโทนเช่นเดียวกัน พบว่า สีไทยมีความเหมือนกับเฉดสีที่มีอยู่แล้วประมาณ 60 เปอร์เซ็นต์ ส่วนอีก 40 เปอร์เซ็นต์เป็นสีที่มีความเฉพาะตัว ไม่เหมือนใคร

เฉดสีที่มีคุณสมบัติโดดเด่น สามารถนำมาต่อยอดสร้างสรรค์ผลงานได้มากมายทั้งการพัฒนาผลิตภัณฑ์ งานบริการ และงานโฆษณา ในการพัฒนาสามารถทำได้ 2 แนวทางคือ การใช้ด้วยแนวทางอนุรักษ์การปรุงสีฝุ่นแบบครูช่างโบราณซึ่งเหมาะกับงานศิลปะที่มีความประณีตเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลป์ เช่น การทำหัวโขน การย้อมผ้า และอีกแนวทางหนึ่งซึ่งต่อยอดได้ง่ายกว่า คือการใช้สีที่มีอยู่แล้ว โดยเทียบจากค่าสีแพนโทน เพื่อสร้างค่าสีไทยโทน เช่น กรณีศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์สีทาบ้าน สีอคริลิก ยาทาเล็บ ลิปสติค อาหารแปรรูป จนถึงงานโฆษณาต่างๆ

ด้วยความที่สีไทยก็มีความคล้ายกับสีทั่วไป การใช้สีไทยโดดๆ อย่างเดียวย่อมมองไม่เห็น “ความต่าง” ผู้ใช้งานจึงควรศึกษาการจับคู่สีไทยโทนเพื่อสร้างเทรนด์ ผสมการเล่าเรื่องทั้งที่เป็นตำนาน ที่มาของสี หรือบุคลิกของสีซึ่งมีที่มาจากชื่อเรียกของสี ทั้งหมดนี้สามารถถ่ายทอดออกมาเป็นงานกราฟิกไทยที่งดงามและมีความหมายที่น่าสนใจ

กรณีศึกษาใช้กราฟิกไทยประกอบกับ 6 สีไทยโทนเพื่อเป็นตัวอย่างในการสร้างอัตลักษณ์
สีไทย โดยวางบนคอลเล็กชั่นตัวอย่างผลงานชุดต่างๆ

สีหงสบาท

เป็นสีแดงที่เจือขาว ใช้กราฟิกรูปหงส์
เพื่อสะท้อนความหมายชื่อสี

สีคราม

หมายถึง ท้องฟ้า แทนค่าด้วย
กราฟิกเมฆ และเทวดา

สีเขียวน้ำไหล

ใช้กราฟิกสายน้ำ และปลาตะเพียน

สีม่วงเมืงมะพร้าว

เป็นบรรยากาศค่าคื่นของท้องน้ำเจ้าพระยา
แทนค่าด้วยกราฟิกดอกพุทตาล เรือหน้า
และเทศกาลลอยกระทง

สีแดง

ใช้กราฟิกร่ม และงานหม้อทอง
ซึ่งเป็นลวดลายจิตรกรรมฝาผนัง
สะท้อนบรรยากาศสวรรค์ เพราะสีแดง
ช่างไทยเรียกว่าสีสวรรค์

สีเขียวไพร

ใช้กราฟิกไทยลวดลายพรรณพฤกษา
ที่ลอกลายจากตู้พระธรรมโบราณ

อมนุษย์ 7 ตน

อมนุษย์ 7 ตน หรือ 7 Monsters เหล่านี้ เป็นการนำความหมายของสี่และชื่อสี มาสร้างบุคลิกที่สนุกสนาน ร่วมสมัย เพื่อให้เป็นงานออกแบบที่สามารถต่อยอดได้หลากหลาย ทั้งงานมัลติมีเดีย ผลิตภัณฑ์ เช่น หมอน และกราฟิกสำหรับงานบริการต่างๆ

หากนำมอนสเตอร์ทั้ง 7 มาวางประหนึ่งแอนิเมชันสักเรื่อง เราคงเห็นภาพพระเอก นางเอก นางร้าย ประมาณนี้...

- แนวคิดการออกแบบ (concept design) โดย ไพโรจน์ พิทยเมธี
- ร่วมออกแบบโดย วีรวัฒน์ พจน์วิบูลศิริ สุรสิทธิ์ จันทราทิพย์ และ ไพโรจน์ พิทยเมธี

ควายเผือก

เจ้าตัวน่ารักของทีม ชื่อสัตย์
เผือกเผือก แบ่งปัน สัญลักษณ์คือ
นกเอี้ยงเกาะบนเขา

คราม

สุดแสนจะมาดพระเอก มาจาก
สี่ครามที่ทำจากใบคราม สะท้อน
ผ่านบุคลิกที่เยือกเย็น รักธรรมชาติ
ใจดี มีลักษณะฮิปปี้หน่อยๆ
สัญลักษณ์ประจำตัวคือ จักรยาน

เขี้ยวไฟ

ผู้ช่วยนางเอก..ชะนีสาว
ที่มีผ้าชะม้าและขลุ่ยเป็น
สัญลักษณ์ประจำตัว

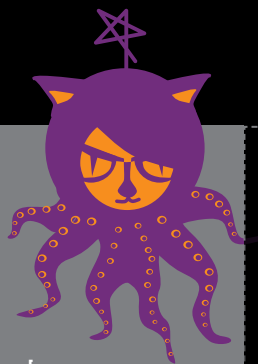

ดินแดง

ผู้ช่วยพระเอก...บุคลิกร้อนแรง บ้าพลัง
แต่รักเด็ก สัญลักษณ์ประจำตัวคือ คาบพริก

หงสบาท

นางเอกแสนเปรี้ยว และสุดจะฟุ้งเฟ้อ
สัญลักษณ์ประจำตัวคือ สวมขลุ่ย

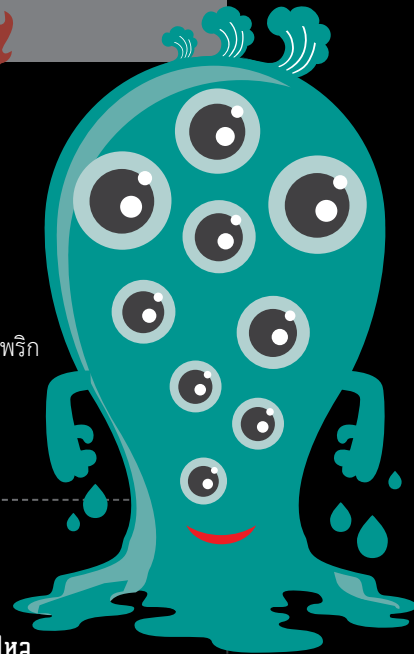

ม่วงเมิดมะปราง

นางแมวยั่วโทสะ นางร้ายที่เสมือน
จะมีสองเพศ หัวเป็นแมว ตัวเป็น
ปลาหมึก ยุ่มย่ามและเซ็กซี่ยิ่ง
สัญลักษณ์ประจำตัวคือ เฉลว

เขี้ยวน้ำไหล

จำวอดของทีม...ตัวโปร่งใส
ด้วยสีเขี้ยว นิสัยโอนอ่อน
ผ่อนตาม ประสาทกลไทย
ลื่นไหลไปได้ทุกที่ สัญลักษณ์
คือลูกตาที่ไหลไปมาได้หัวตัว
สัญลักษณ์สายน้ำบนศีรษะ

สีทาภายนอกและภายใน

กรณีศึกษานี้เป็นความร่วมมือกับบริษัท ทีโอเอ เพนท์ (ประเทศไทย) จำกัด ในการพัฒนาสีทาบ้าน ทั้งภายนอกและภายใน โดยใช้สีที่มีอยู่แล้ว แต่ผสมใหม่ด้วยการปรับค่าสีเทียบกับงานวิจัยสีไทยโทน เพื่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่จำนวน 24 เฉดสี

และเพื่อสร้างอัตลักษณ์ให้กับสีไทยโทน จึงมีการออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่ให้อารมณ์ความเป็นมาของสีไทยโทนตามที่กล่าวแล้ว

สีอะคริลิก

สีอะคริลิก เป็นงานที่พัฒนาเพื่อกลุ่มเป้าหมายศิลปิน โดยบริษัท Artistic Acrylic Colour ผู้ผลิตสีอะคริลิกที่ศิลปินและนักออกแบบส่วนใหญ่รู้จักกันดี คอลเลกชันนี้มี 24 สีเช่นเดียวกัน บรรจุภัณฑ์ในขวดแก้วที่มีฉนวนปกป้อง และ กราฟิกเรื่องราวบอกเล่าถึงความหมายที่เพิ่มเสน่ห์ให้สีไทยโทน

อีกคอลเลกชันหนึ่งเป็นสีฝุ่นที่พัฒนาโดย Artistic Acrylic Colour เช่นกัน โดยทำเป็นเซตพร้อมภาชนะบรรจุ สามารถใช้งานได้เลย มีจำนวน 20 สี

สีฝุ่นไทยโทน

แก้วกาแฟ (mug)

คอลเลกชันแก้วกาแฟพร้อมกราฟิกไทย 6 สี และการแสดงสีจากน้ำเคลือบสีไทยโทนต่างๆ จำนวน 24 เฉดสี

เครื่องประดับเซรามิกสีไทยโทน

เซรามิกที่ใส่กราฟิกสะท้อนเอกลักษณ์เมืองลำปาง ที่นำมาทำเครื่องประดับ จี้ ต่างหู จำนวน 3 สี คือ ดินแดน ม่วงเมืงมะปราง และสีคราม

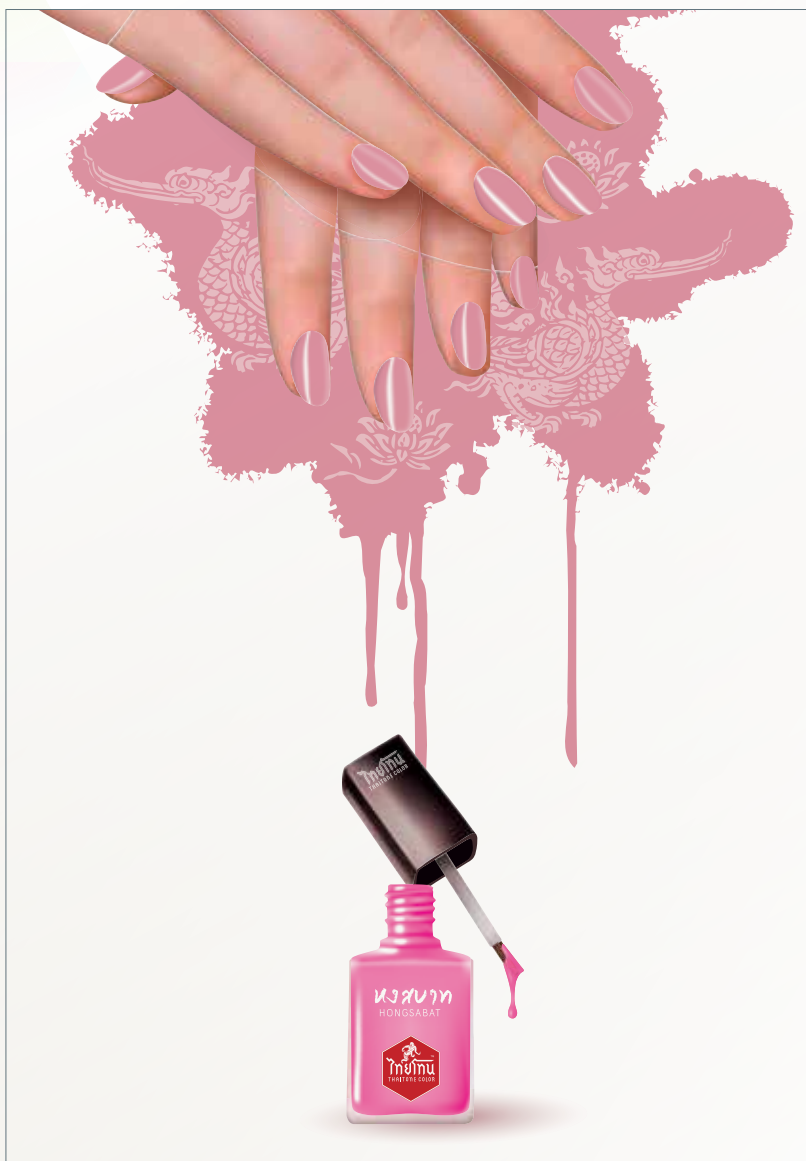
กระเป๋าผ้า

คอลเล็กชั่นกระเป๋าผ้า 6 สีและกราฟิกสะท้อนเอกลักษณ์สีไทยโทน

สีไทย...ที่ปลายเล็บ

ยาทาเล็บหลากหลายโทน ที่ช่วยเติมสีสันให้กับงานแฟชั่นเมืองร้อน

ประทายสีบนริมฝีปาก

เช่นเดียวกับยาทาเล็บ สีส้นของลิปสติกที่ยวนเสน่ห์แบบไทยๆ

สี
ส้น
เท้า
ไทย
โทน
สี
ส้น
เท้า
ไทย
โทน

เสื้อยืด

คอลเลกชันเสื้อยืด 6 เฉดสี ได้แก่ สีเขียวไพล์ สีเขียวน้ำไหล สีหงสบาท สีม่วงเมื่อดมะปราง สีดินแดง และสีคราม งานทดลองนี้สะท้อนว่า สีไทยสามารถพัฒนาไปในงานประเภทผ้าและผ้าแปรรูปได้

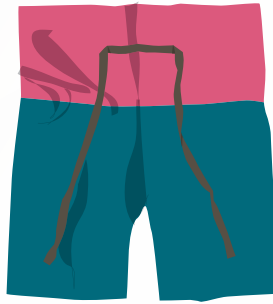

กางเกงเลทูโชน

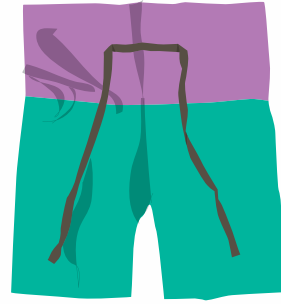
แนวคิดออกแบบจากการ “นุ่ง-ห่ม” ของหญิงไทยในยุครัตนโกสินทร์ตอนต้น แม้จะใช้โทนสีตัดกัน แต่เป็นการจับคู่สีที่ขับเน้นให้ผู้นุ่งห่มดูเด่น มีความสดใส

วันอาทิตย์
นุ่งสีลิ้นจี่ ห่มโตก

วันจันทร์
นุ่งน้ำเงินนำพิราบ ห่มจำปาแดง

วันอังคาร
นุ่งโตก ห่มดอกตะแบก

วันพุธ
นุ่งสีถั่ว ห่มจำปา

วันพฤหัสบดี
นุ่งแสด ห่มเสียวอ่อน

วันศุกร์
นุ่งคราม ห่มรงทอง

วันเสาร์
นุ่งเมืงมะปราง ห่มโตก

ผ้าพันคอ

งานออกแบบผ้าพันคอหลากสีโดยใช้กราฟิกจากงานศิลปะสมัยรัตนโกสินทร์
วางเป็นลวดลาย

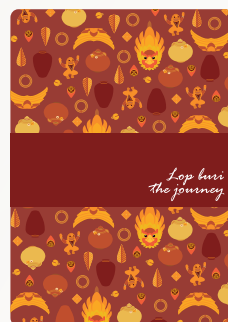
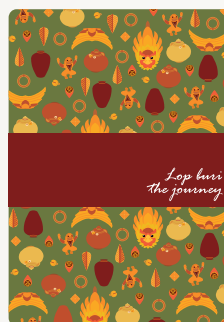
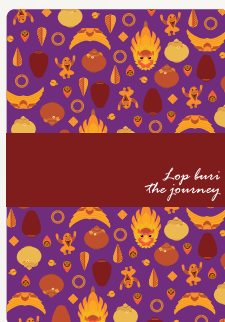
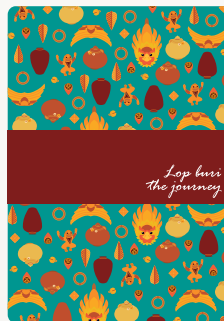
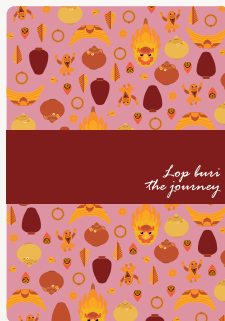
24 มงกุฏ

แนวคิด 24 มงกุฏ หรือ 24 โทณสี บนแม่เหล็กติดตู้เย็น

สมุดโน้ต

สมุดโน้ตที่พิมพ์ลายกราฟิกไทย

ปฏิทินไทยโทน

คอลเลกชันที่ประกอบด้วยแม่เหล็กพิมพ์ตัวเลขไทย ๑-๓๑ และชื่อสีไทยโทน

เส้น
สี
ไทย
โทน
แม่
เหล็ก
พิมพ์
ตัวเลข
ไทย
๑-๓๑
และ
ชื่อ
สี
ไทย
โทน

ศิลปิน ครูช่าง และนักวิชาการที่ศึกษาเรื่องสีไทย

- อาจารย์ประยูร อุลุชาฎะ หรือ “น. ณ ปากน้ำ”
(ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (จิตรกรรม) ประจำปีพุทธศักราช 2535)
กล่าวถึงสีในศิลปะไทย
- อาจารย์สมชาติ มณีโชติ และอาจารย์วิทย์ พินคันเงิน
ศึกษาเรื่องชื่อสี วัสดุต้นกำเนิด คุณลักษณะของสี
- อาจารย์กุลพัชรารุ จันทร์โพธิ์ศรี และอาจารย์ชมพูนุท ประศาสน์เศรษฐ
นำกระบวนการและเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์มาศึกษาผงสี
โครงสร้างและองค์ประกอบ
- รศ.สน สีมาตรัง ศึกษาเรื่องสีด้านศิลปะ
- อาจารย์วรรณภา ณ สงขลา ศึกษาเรื่องชื่อสีโบราณ
- อาจารย์จุลทัศน์ พยาครานนท์ ศึกษาเรื่องสีในศิลปะไทยและสูตรการปรุงสี
- อาจารย์วิบูลย์ ลิ้มสุวรรณ กล่าวถึงสีในแง่ภูมิปัญญาช่างไทย
- อาจารย์อมร ศรีพจนารถ กล่าวถึงการใช้สีในงานจิตรกรรมและหัตถ์
- อาจารย์กาญจนา นาคสกุล ศึกษาคำเรียกสีไทยในภาษาไทยจากวรรณคดีไทย
- ดร.พิชัย ตูรณคินานนท์ ผลงานวิจัยและสร้างสรรค์จิตรกรรมร่วมสมัยชุด
“สีแห่งพุทธไสยาสน์” (เปรียบเทียบสีในผลงานจิตรกรรมไทยในพระที่นั่ง
พุทธไสยาสน์ เพื่อสร้างสรรค์งานจิตรกรรมร่วมสมัย)
- อาจารย์ไพโรจน์ พิทยเมธี, การวิเคราะห์องค์ประกอบการออกแบบเลขคณิต
ที่แสดงเอกลักษณ์ไทย, วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2551
- อาจารย์ไพโรจน์ พิทยเมธี, การสร้างประสบการณ์สุนทรียะจากสีไทย,
วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2556

ค้นคว้าความรู้เรื่อง “สีไทย” จากเอกสารต่างๆ

- หนังสือ สัพพะ-พะ-จะ-นะ, พ.ศ. 2397
- หนังสือ อักษรภิธานศรับท์, พ.ศ. 2416
- หนังสือ บันทึกความรู้ต่างๆ ของสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ประทานแก่ พระยาอนุমানราชชน, พ.ศ. 2506
- หนังสือ ภาพจิตรกรรมไทย ของอาจารย์อมร ศรีพจนารถ, พ.ศ. 2514
- หนังสือ หัวใจของบุญชัย เบญจรงค์กุล, พ.ศ. 2543
- บทสัมภาษณ์อาจารย์จุลทรรศน์ พยาฆรานนท์ ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะไทย
- บทสัมภาษณ์อาจารย์วีรธรรม ตระกูลเงินไทย ผู้สืบทอดการปรุงสีแบบไทยโบราณ
- เอกสารประกอบการสอนของรองศาสตราจารย์ สุรศักดิ์ เจริญวงศ์
- การวิเคราะห์องค์ประกอบการออกแบบเลขศิลป์ที่แสดงเอกลักษณ์ไทย, วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยศิลปากร ของอาจารย์ไพโรจน์ พิทยเมธี, 2551
- การสร้างประสบการณ์สุนทรีย์จากสีไทย, วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก มหาวิทยาลัยศิลปากร ของอาจารย์ไพโรจน์ พิทยเมธี , 2556
- ตามหาสีไทยจากครุช่างโบราณ ถึงงานดีไซน์ไทยๆ, นิตยสารสารคดี ฉบับที่ 350 เดือนเมษายน 2557
- สีไทยโทน นวัตกรรมการออกแบบไทย, นิตยสาร idesign ฉบับที่ 140 เดือนสิงหาคม-กันยายน 2557

ศูนย์บันดาลไทย

84 ถนนราชดำเนินกลาง แขวงบวรนิเวศ
เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200
โทร. 0-2422-8851-8 Call Center 1765
www.bunanthai.com

The Center of Thai Inspiration

84 Ratchadamnoen Klang Road,
Bowonniwet, Phra Nakhon, Bangkok 10200
Tel. 0-2422-8851-8 Call Center 1765
bundanthai@gmail.com

สอบถามเพิ่มเติม :

โทร. 092 965 6366, 085 116 0092

ศูนย์
บันดาลไทย
The Center of Thai Inspiration